

**Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie**

Analýza zahraničního obchodu mezi EU a USA

Bakalářská práce

Autor: Aneta Samková

Studijní obor: 6208R113 Finanční management - anglický jazyk

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Kovárník, Ph.D.

Hradec Králové

duben 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne

Aneta Samková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jaroslavu Kovárníkovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval, za veškeré cenné připomínky, užitečné rady a za odbornou pomoc při vypracování mé bakalářské práce.

Anotace

Název: Analýza zahraničního obchodu mezi EU a USA

Bakalářská práce se zabývá analýzou zahraničního obchodu mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými. Jedná se totiž o dvě největší centra světové ekonomiky, z nichž každá stojí na jedné straně Atlantického oceánu. Z tohoto důvodu stojí za jejich povšimnutí a bližší seznámení. Bakalářská práce je rozdělena do 4 kapitol. Nejprve je potřeba vymezit si základní pojmy v zahraničním obchodě. Proto je první kapitola věnována teorii zahraničního obchodu. V dalších kapitolách jsou již postupně rozebrány zahraniční obchody jak EU, tak USA a následně je rozebrán jejich vzájemný obchod. Závěr této práce obsahuje shrnutí výsledků ohledně zahraničního obchodu mezi EU a USA a informace k dalšímu vývoji vzájemného obchodu mezi EU a USA.

Annotation

Title: The Analysis of Foreign Trade between the EU and the US

Bachelor Thesis deals with the analysis of foreign trade between the European Union and the United States of America. It is about two largest centres of the world economy, each of which is located on one side of the Atlantic Ocean. For this reason, it is worth noting, and closer acquaintance. Bachelor Thesis is divided into 4 chapters. First we need to define the concepts in foreign trade. Therefore, the first chapter is devoted to the theory of foreign trade. In other chapters are already gradually dismembered foreign stores both the EU and the us and subsequently dismantled their mutual trade. The conclusion of this work contains a summary of the results regarding the foreign trade between the EU and the us, and the information for further development of mutual trade between the EU and the USA.

Obsah

1	Úvod	1
2	Vymezení základních pojmů.....	3
2.1	<i>Základní ekonomické pojmy.....</i>	3
2.1.1	Hrubý domácí produkt.....	3
2.1.2	Nezaměstnanost.....	4
2.1.3	Inflace	4
2.2	<i>Obecné vymezení pojmu obchod.....</i>	5
2.3	<i>Mezinárodní obchod.....</i>	6
2.4	<i>Základní pojmy z oblasti zahraničního obchodu</i>	6
2.4.1	Zahraníční obchod	6
2.4.2	Vymezení teritoriální a komoditní struktury zahraničního obchodu	8
2.4.3	Platební bilance	9
2.5	<i>Význam zahraničního obchodu</i>	10
3	Základní charakteristika Evropské unie.....	12
3.1	<i>Vývoj a historie EU.....</i>	12
3.2	<i>Obchodní politika EU.....</i>	14
3.3	<i>Socio-ekonomická charakteristika EU.....</i>	17
3.4	<i>Zahraníční obchod EU.....</i>	18
4	Základní charakteristika Spojených států amerických	23
4.1	<i>Vývoj a historie USA.....</i>	23
4.2	<i>Seznam států USA.....</i>	25
4.3	<i>Obchodní politika USA.....</i>	26
4.4	<i>Socio-ekonomická charakteristika USA.....</i>	28
4.5	<i>Zahraníční obchod USA.....</i>	30
5	Specifika vztahů EU a USA	35
5.1	<i>Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP).....</i>	38

5.2	<i>Dovozní podmínky USA</i>	39
5.3	<i>Bariéry zahraničního obchodu</i>	39
5.4	<i>Ochrana domácího trhu USA</i>	40
5.5	<i>Ochrana vnitřního trhu EU</i>	41
5.6	<i>Překážky obchodu mezi EU a USA a jejich odstraňování</i>	42
5.6.1	Lepší přístup na trh USA	42
5.6.2	Omezení byrokracie a nákladů	42
5.6.3	Stanovení nových pravidel pro export, import a investice.....	43
5.7	<i>Zahraníční obchod mezi EU a USA</i>	43
6	Shrnutí výsledků	47
7	Závěry a doporučení	49
8	Seznam použité literatury	51
9	Seznam příloh	56

Seznam grafů

Graf 1	EU - Export a import zboží podle sektorů za rok 2013 (v mld. EUR).....	20
Graf 2	EU - Export a import služeb podle typu za rok 2013 (v mld. EUR).....	21
Graf 3	EU - Export a import zboží podle partnera za rok 2013 (v mil. EUR).....	22
Graf 4	EU - Export a import služeb podle partnera za rok 2013 (v mld. EUR)	22
Graf 5	USA - Export a import zboží podle sektorů za rok 2013 (v mil. USD).....	31
Graf 6	USA - Export a import služeb dle typu za rok 2013 (v mil. USD).....	32
Graf 7	USA - Export a import zboží podle partnera za rok 2013 (v mil. USD)	33
Graf 8	USA - Export a import služeb podle partnera za rok 2013 (v mil. USD)	34

Graf 9 Obchod EU s USA se zbožím za období 2009 – 2013 (v mld. EUR).....	45
Graf 10 Obchod EU s USA se službami za období 2009 – 2013 (v mld. EUR).....	45
Graf 11 Přímé zahraniční investice EU a USA za období 2009 – 2012 (v mld. EUR)....	46

Seznam tabulek

Tabulka 1 Socio-ekonomické údaje o EU.....	18
Tabulka 2 Export, import a saldo zboží a služeb EU (v mld. EUR)	19
Tabulka 3 Socio-ekonomické údaje o USA.....	29
Tabulka 4 Export, import a saldo USA (v mld. EUR)	30
Tabulka 5 Obchod EU s USA	44
Tabulka 6 Světový export a import zboží (v mld. EUR)	48
Tabulka 7 Světový export a import služeb (v mld. EUR).....	49
Tabulka 8 Světový příliv a odliv PZI (v mld. EUR)	49
Tabulka 9 EU - Hrubý domácí produkt (v mil. EUR)	50
Tabulka 10 EU - HDP na obyvatele (v EUR)	50
Tabulka 11 EU - Počet obyvatel.....	51
Tabulka 12 EU - Míra inflace v %.....	51
Tabulka 13 EU - Nezaměstnanost - roční průměr na 1 000 osob	52
Tabulka 14 EU - Míra nezaměstnanosti v %.....	52
Tabulka 15 EU - Celková nezaměstnanost v tisících	53
Tabulka 16 EU - Export zboží podle partnera (v mil. EUR).....	54

Tabulka 17 EU - Export zboží podle partnera v %.....	54
Tabulka 18 EU - Import zboží podle partnera (v mil. EUR)	54
Tabulka 19 EU - Import zboží podle partnera v %	55
Tabulka 20 EU - Export služeb podle partnera (v mld. EUR)	55
Tabulka 21 EU - Export služeb podle partnera v %	55
Tabulka 22 EU - Import služeb podle partnera (v mld. EUR).....	56
Tabulka 23 EU - Export služeb podle partnera v %	56
Tabulka 24 EU - Vývoz zboží podle sektorů (v mld. EUR)	56
Tabulka 25 EU- Dovoz zboží podle sektorů (v mld. EUR).....	57
Tabulka 26 EU- Vývoz služeb podle typu (v mld. EUR)	57
Tabulka 27 EU- Dovoz služeb podle typu (v mld. EUR).....	58
Tabulka 28 USA - Socio-ekonomické údaje	59
Tabulka 29 USA - Export zboží (v mil. USD).....	60
Tabulka 30 USA - Export zboží v %	60
Tabulka 31 USA - Export zboží dle druhu (v mil. USD).....	61
Tabulka 32 USA - Import zboží (v mil. USD)	61
Tabulka 33 USA - Import zboží v %.....	62
Tabulka 34 USA - Import zboží podle druhu (v mil. USD)	62
Tabulka 35 USA - Export služeb (v mil. USD).....	63
Tabulka 36 USA - Export služeb v %	63
Tabulka 37 USA - Export služeb dle typu (v mil. USD).....	64

Tabulka 38 USA - Import služeb (v mil. USD)	64
Tabulka 39 USA - Import služeb v %.....	65
Tabulka 40 USA - Import služeb dle typu (v mil. USD)	65
Tabulka 41 Obchod EU s USA se zbožím.....	66
Tabulka 42 Obchod EU s USA se službami	66
Tabulka 43 Přímé zahraniční investice EU a USA	66

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je „Analýza zahraničního obchodu mezi EU a USA“. EU a USA totiž představují dvě největší ekonomiky světa. Jsou dvěma subjekty světové ekonomiky, z nichž každý stojí na jedné straně Atlantického oceánu. Společně vytváření více než polovinu světové výroby. Na světovém obchodě se podílejí více než dvěma pětinami. USA si dlouhodobě udržuje dominantní postavení ve světě nejen v oblasti politické a vojenské, ale i v oblasti hospodářské. Spojené státy disponují teritoriem s obrovským nerostným bohatstvím, kterému může EU jen stěží konkurovat. Výhodou je i stejnorodost USA oproti evropské různorodosti, pružnost jejich trhu práce, sektor moderních technologií a silné postavení amerických společností v zahraničí. Spojené státy stojí v čele využívání moderních technologií, a proto se i pro EU stala prioritou podpora rozvoje informačních technologií. Jde totiž o to, že čím bude EU konkurenceschopnější v sektoru high-tech, tím více nových pracovních míst vytvoří.

EU a USA jako dvě hospodářské mocnosti navzájem spolupracují, rozšiřují oblasti společného zájmu, podepisují sektorové dohody a prosazují liberalizaci obchodu. Hospodářská spolupráce se neomezuje pouze na obchod, ale významně se rozvíjí i v oblasti investic. Společně vykročila také k řešení širokého spektra politických a bezpečnostních otázek. Společně bojují proti chudobě, za mír a pokrok ve světě. Současně sdílejí společnou filozofii, tj. udržet a posilovat transatlantické společenství.

EU a USA si uvědomují, že rozvoj vzájemných vztahů představuje obrovský potenciál. Proto partnerství s druhou stranou řadí nejen mezi své zahraničně obchodní, ale i strategické priority.

Cílem práce je analyzovat vzájemné hospodářské a obchodní vztahy mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými a vystihnout jejich význam v zahraničně obchodní spolupráci. Součástí této analýzy je rozbor i jejich samotného zahraničního obchodu včetně teritoriální a komoditní struktury a jejich postavení ve světové ekonomice. Zmíněny jsou i jejich uzavřené obchodní smlouvy. Poté je řešen vývoj zahraničních vztahů již přímo mezi EU a USA. Vývoj je sledovaný za období od roku 2009 do roku

2013. V souvislosti s analýzou jejich vzájemných vztahů je potřeba zmínit se i o překážkách obchodu, proto jsou součástí této práce. Na to navazuje řešení oblasti přínosu odstranění těchto překážek pro budoucí vývoj obchodní spolupráce.

Základem pro řešení analýzy vztahů mezi EU a USA je historické pozadí, které zobrazuje počátky vývoje daných ekonomik i vztahů mezi uvedenými ekonomikami. Práce je založena na statistických datech a jejich následné analýzy. Pro lepší orientaci je práce rozdělena do několika kapitol, které postupně směřují k výše stanovenému cíli.

První kapitola bakalářské práce je věnována teorii spojené se zahraničním a mezinárodním obchodem, pro přiblížení hlavního bodu této práce. Současně se zde rozebírá význam zahraničního obchodu.

Druhá kapitola se zabývá údaji o Evropské unii. Zmíněna je historie EU a její vývoj. Poté je zde uvedena obchodní politika EU a její zahraniční obchod. V rámci zahraničního obchodu je rozebrána jeho struktura dle obchodovaných komodit a dle významných obchodních partnerů.

Další část se věnuje Spojeným státům americkým, kde je možné nalézt informace o jejich vývoji a historii. Následně jsou zde vyjmenovány členské státy USA. Dále je v této části práce rozebrána obchodní politika USA a zahraniční obchod země. Součástí rozboru zahraničního obchodu USA je jeho rozdělení dle struktury na obchod s komoditami a obchod s nejvýznamnějšími obchodními partnery.

Ve čtvrté kapitole je popsán vývoj vzájemných vztahů v obchodní oblasti Evropské unie a jejím hlavním obchodním partnerem USA. Důvodem výběru právě tohoto partnera byl ten, že spolu s EU se jedná o největší subjekty světové ekonomiky a společně se značnou mírou podílejí větší mírou na světovém obchodě. Poté zde naleznete překážky jejich obchodu a možný přínos odstranění těchto překážek pro oba partnery.

V poslední kapitole již lze nalézt shrnutí zjištěných faktů o zahraničním obchodě mezi EU a USA a závěry vyplývající z výše uvedených kapitol ohledně vzájemného obchodního partnerství mezi EU a USA.

2 Vymezení základních pojmů

V této kapitole jsou uvedeny základní pojmy spojené se zahraničním obchodem. Prvními údaji jsou ekonomické ukazatele, které jsou provázané a ovlivněné zahraničním obchodem. Následuje definování pojmu obchod, definování mezinárodního obchodu a zahraničního obchodu. Nakonec je vysvětlen samotný význam zahraničního obchodu.

2.1 Základní ekonomické pojmy

V souvislosti se zahraničním obchodem se sledují i určité ekonomické ukazatele. Nejdůležitější z nich jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a inflace. Tyto ukazatele vyjadřují stav ekonomiky dané země a na stavu ekonomiky země se následně projevuje i samotný zahraniční obchod (dovoz a vývoz).

2.1.1 Hrubý domácí produkt

Za základní ukazatel popisující ekonomickou aktivitu dané země (tzn. pro zhodnocení celkového ekonomického výkonu země) se využívá ukazatele hrubého domácího produktu (HDP). Hrubý domácí produkt je definován dle [1: 252] „*jako souhrn finální produkce vyprodukované v dané zemi za jeden rok vyjádřené v tržních cenách.*“ Vyjadřuje tedy celkovou hodnotu finálních statků vyrobených v ekonomice země za určité období, tj. zpravidla jeden rok, a procházejících trhem, které jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách. Z výše hrubého domácího produktu je možné odvodit postavení dané země ve srovnání s ostatními ekonomikami, tzn., že výše hrubého domácího produktu odpovídá ekonomické síle dané země. Ekonomická síla dané ekonomiky odpovídá kromě dalších faktorů, jako je např. produktivita výrobních zdrojů, také velikost populace. Z tohoto důvodu jsou ekonomicky nejsilnější země zastoupeny nejlidnatější ekonomikou.[1]

HDP však nemusí nutně vyjadřovat kvalitu života a bohatství občanů v daném státě. Existují tři metody výpočtu HDP, tj. produkční, výdajová a důchodová. Konečný výsledek HDP by se přitom měl při použití každé z metod shodovat. Při výpočtech HDP se využívají přidané hodnoty jednotlivých sektorů nebo odvětví, výdaje, export a import, a využívají se hodnoty důchodů v daném hospodářství. [2]

2.1.2 Nezaměstnanost

Dalším ukazatelem, který se u jednotlivých zemí sleduje, je nezaměstnanost. Za nezaměstnané se obvykle považují tyto kategorie pracovních sil: 1. Osoby, které nepracují, ale aktivně se ucházejí o práci, 2. Osoby dočasně uvolněné z práce a čekající na výzvu k nástupu do práce a 3. Osoby dočasně uvolněné z práce na určitou dobu. Sleduje se jak počet nezaměstnaných, tak jejich věková, územní a kvalifikační struktura. Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu pracovních sil vyjadřuje míra nezaměstnanosti. Nezaměstnanost se spolu s inflací považují za největší problém ekonomik zemí s tržním hospodářstvím.[2]

Nezaměstnanost je tedy nejčastěji vyjadřována mírou nezaměstnanosti v procentech. Jedná se, jak již bylo výše uvedeno o podíl nezaměstnaných k celkovému počtu aktivního obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo, tzn. pracovní sílu, tvoří lidé od ukončení povinné školní docházky do dosažení důchodového věku. Dále jsou součástí ekonomicky aktivního obyvatelstva důchodci a naopak nejsou součástí studenti, vězni, fyzicky a mentálně neschopné osoby pracovat a lidé, kteří práci nehledají.[3]

2.1.3 Inlace

Inlace je projevem nerovnováhy v ekonomice. Je zpravidla pojmána a definována jako zvyšování cenové hladiny, které má za následek snižování kupní síly peněz. Je tedy chápána jako opakovaný růst většiny cen v dané ekonomice. Jde o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) dané měny vůči zboží a službám, které spotřebitel kupuje.

Inlace se měří pomocí cenových indexů, tzn. indexu spotřebitelských cen, indexu cen výrobců či deflátoru hrubého domácího produktu.[4] Cenové indexy vypovídají o vývoji cenové hladiny, avšak nevyjadřují ještě míru inflace. Míra inflace se totiž rovná procentní změně cenového indexu za určité sledované období. Vypočítá se jako rozdíl cenového indexu běžného a základního období a následně se dělí cenovým indexem základního období. Poté již stačí výsledek násobit stem a získáme míru inflace.[5]

2.2 Obecné vymezení pojmu obchod

Dle [6: 13 -14] je obchod definován „jako reálné a finanční hospodářské transakce vztahující se ke směně zboží a služeb, u nichž dochází k oddělení osob výrobce a spotřebitele v prostoru a čase, v důsledku dělby práce, tj. k tvorbě trhu“. Současně uvádí, že „obchod, jako nedílná součást tržních ekonomik a jedna z nejstarších forem společenských vztahů, je proto dlouhodobě předmětem zájmu teoretiků a prakticky zaměřených ekonomů.“

V ekonomické literatuře se nejčastěji pracuje se dvěma pojetími obchodu. Jedná se o tzv. **funkční pojetí obchodu** (obchod jako činnost), kde je obchod definován jako směna. Znamená to, že jde o nákupy a prodeje zboží a služeb za jiné zboží a služby buď přímo (barter), anebo prostřednictvím ekvivalentu (peněžní směna). Ke směně dochází na trzích a) meziproductů a finálních výrobků a služeb a b) výrobních faktorů (půdy a přírodních zdrojů, práce, kapitálu, technologií, informací atd.). Někdy je definice obchodu rozšiřována i o služby, které souvisejí se směnou a také o samotný výsledek směny – v tomto případě lze mluvit o tzv. **obchodních operacích**.

Dále se jedná o tzv. **institucionální pojetí** (obchod jako instituce), které definuje obchod jako škálu podniků a útvarů podniků uskutečňujících obchodní operace. Obchodní podniky (resp. útvary) hrají roli prostředníků mezi výrobou a spotřebou, a to jak na mezistupních, tak i na finálním stupni zpracování výrobků.

Kombinací **funkčního** a **institucionálního** pojetí obchodu pak vzniká **národohospodářské pojetí** obchodu (obchod jako odvětví ekonomiky). Celkový podíl obchodu v národní ekonomice je obtížně měřitelný, protože závisí na šíři definice obchodu jako činnosti, a může dosahovat i 100 % hrubého domácího produktu (HDP), pokud všechny vyráběné zboží a služby procházejí trhem.[7]

Dále můžeme zmínit členění obchodu podle území států/hranic, typu obchodní činnosti, legálnosti této činnosti, sídla obchodních společností, druhu vlastnictví, stability umístění společností, druhu a stupně zpracování obchodovatelných zboží a služeb, typu ekonomik atd. Nejčastěji je však využíváno členění podle teritorií/národních hranic. Obchod se v tomto případě dělí na vnitřní (domácí), zahraniční a mezinárodní.[8]

2.3 Mezinárodní obchod

Dle [6: 20] lze „*mezinárodní obchod definovat jako souhrn zahraničněobchodních aktivit dvou a více národních ekonomik, příp. států, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik, je tedy součtem dvou a více zahraničních obchodů.*“ Jedná se o reálné ekonomické transakce se zahraničním prvkem mezi následujícími subjekty světové ekonomiky:

- soukromými ekonomickými subjekty působícími uvnitř národních ekonomik, tj. jednotlivci (resp. domácnostmi) a malými, středními a velkými podniky,
- nadnárodními ekonomickými subjekty, hlavně multinacionálními korporacemi a transnacionálními korporacemi,
- ekonomickými subjekty veřejného sektoru jednotlivých států, územních celků a integračních uskupení, mj. ministerstvy, municipalitami, organizacemi se zvláštním statutem, centrálními bankami (u nákupu/prodeje zlata) atd.,
- příležitostně některými ekonomickými subjekty neziskového sektoru v rámci programů humanitární pomoci.[6]

Do mezinárodního obchodu jsou zapojeny hlavně první dvě skupiny, které jsou skutečnými účastníky mezinárodních obchodních operací na rozdíl od států a integračních uskupení.

2.4 Základní pojmy z oblasti zahraničního obchodu

„Zahraniční obchod můžeme definovat jako obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou či více jinými národními ekonomikami, příp. také jako obchod jednoho státu s jinými státy“ jak uvádí [6: 15 -16]. Zahraniční obchod má podobu obchodních operací a zahraničněobchodních operací.

2.4.1 Zahraniční obchod

Zahraniční obchod jsou tedy veškeré ekonomické pohyby, které svým rozsahem přesahují hranice státu, tzn. směna zboží, služeb, kapitálu. K rozvoji zahraničního obchodu došlo hlavně poté, kdy se objevil tzv. všeobecný ekvivalent, který se postupem času měnil. Všeobecným ekvivalentem byl například pazolek, stříbro,

zlato, drahé kameny, později peníze ve formě kovových mincí a následně v podobě papírové, jak je známe dnes. Rozvoj zahraničního obchodu byl zásluhou i cestovatelů, kteří podnikali objevitelské cesty. Nejvíce přispělo obeplutí Afriky, objevení Ameriky i Austrálie. Obchod nejčastěji probíhal v rámci směny zboží za zboží. Tato forma svým způsobem přetrvala i do dnes ve formě kompenzace (vzájemná náhrada) nebo bartery (druh výměnného obchodu). Prvním ekonomem, který definoval úlohu zahraničního obchodu, byl Adam Smith. V jeho díle Pojednání o podstatě a původu bohatství národů jsou mimo jiné charakterizovány výhody zahraničního obchodu v ekonomice. Zmiňuje, že blahobyt světa spočívá v tom, že se každý stát zaměří na takové výrobky, které jsou pro něho nejpřirozenější. Jde tedy o získání absolutních výhod vyplývajících ze směny těchto výrobků na zahraničních trzích, nebo-li výrobu výrobků, které je schopna daná země vyrábět levněji než ostatní země.[8]

Zahraníční obchod má řadu tradičních forem jako je export, import a reexport (někdy také reimport) zboží a export a import služeb, ale současně má nyní také řadu forem s nestandardními tržními vztahy (mj. odlišným přechodem vlastnictví), mezi něž se řadí zušlechťovací styk, merchantingové obchody, kvazi-tranzitní obchody atd.

Tradiční formy zahraničního obchodu:

- **export**, který vyjadřuje přechod zboží a služeb z domácí ekonomiky do zahraničí (tzn. prodej rezidenta nerezidentovi), příp. přes hranice státu do zahraničí,
- **import** znamená přechod zboží a služeb ze zahraničí do domácí ekonomiky (jde o prodej nerezidenta rezidentovi), příp. přes hranice státu ze zahraničí,
- **reexportem** se označuje dovoz zboží rezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí s následným vývozem, takže se jedná o kombinaci importu a exportu,
- **reimport** v sobě skrývá vývoz zboží rezidentem domácí ekonomiky do zahraničí s následným dovozem, což je kombinací exportu a importu.[9]

Méně tradiční formy zahraničního obchodu:

- **jednoduchý tranzitní obchod**, kde se jedná o obchod pouze mezi nerezidenty ekonomiky,

- **zušlechtovací styk** vyjadřuje dovoz zboží nerezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí za účelem jeho zušlechtění nebo opravy a následný vývoz,
- **merchatingový obchod** znamená, že jde o nákup zboží rezidentem domácí ekonomiky v zahraničí od nerezidenta s následným prodejem jinému nerezidentovi, ale bez uskutečnění dovozu zboží,
- **kvazi-tranzitní obchod** naopak označuje dovoz zboží nerezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí s následným vývozem, zpravidla je tak činěno v rámci stejného integračního uskupení (příkladem je tzv. Rotterdamský efekt v EU).[9]

2.4.2 Vymezení teritoriální a komoditní struktury zahraničního obchodu

Zahranिční obchod lze také zkoumat z hlediska teritoriální (sledování složení mezinárodního obchodu, kam vývoz směřuje nebo odkud dovoz pochází) a komoditní (sleduje vývoz a dovoz služeb a zboží podle skupin zboží) struktury exportu, importu a reexportu (příp. i reimportu). V souvislosti s komoditní strukturou je potřeba zmínit Mezinárodně používanou komoditní klasifikaci, která se označuje zkratkou SITC. Uvedená klasifikace se dělí to deseti základních kategorií, které dále obsahují dílčí podkategorie. Základní kategorie jsou:

- 0 potraviny a živá zvířata,
- 1 nápoje a tabák,
- 2 suroviny nepoživatelné,
- 3 minerální paliva, maziva,
- 4 živočišné a rostlinné oleje,
- 5 chemické výrobky,
- 6 polotovary a materiály,
- 7 stroje a dopravní prostředky,
- 8 průmyslové spotřební zboží,
- 9 komodity nezatříděné.[10]

Zahranिční obchod je tradičně členěn na obchod se zbožím a obchod se službami. S ohledem na globalizaci světové ekonomiky se významnou součástí zahraničního

obchodu staly vedle mezinárodního pohybu zboží a služeb i zahraniční investice (toky mezinárodního kapitálu). Tyto investice lze rozdělit do čtyř skupin:

- přímé zahraniční investice, které jsou spojovány hlavně s činností velkých podniků a projevují se přímou investicí mateřské společnosti, které nějakou formou expanduje v zahraničí, v nějakém podniku,
- portfoliové investice jsou závislé na úrokové sazbě a na předpokládaném pohybu měnového kurzu, neslouží vždy platebnímu styku, ale spíše má spekulativní charakter,
- ostatní zahraniční investice zahrnují nákup dlužných cenných papírů a jiných obligací zahraničními subjekty, jejich nákupem nevzniká zahraničnímu investorovi žádné právo rozhodovat v oblasti dalšího vývoje v zemi emitenta,
- deriváty jsou finanční nástroje založené na nějakém podkladovém aktivu, jehož hodnota se právě odvíjí od hodnoty tohoto podkladového aktiva (obligace, akcie), základním typem finančních derivátů jsou futures, opce a swapy. [11]

2.4.3 Platební bilance

Platební bilance pomáhá sledovat zahraniční obchod jednotlivých zemí. Platební bilance dle [12: 35] „je statistický záznam ekonomických transakcí subjektů dané země (tzv. rezidenti) s ekonomickými subjekty ze zbytku světa (tzv. nerezidenti) za určité období, zpravidla jeden rok.“ Struktura platební bilance se skládá z horizontální a vertikální.

Horizontální struktura platební bilance zahrnuje kategorie Běžný účet, Kapitálový účet, Finanční účet, Saldo chyb a opomenutí a Změna devizových rezerv. Do kategorie Běžného účtu patří obchodní bilance vývozů a dovozů zboží ze země a do země, bilance služeb, kde se analyzují vývozy a dovozy služeb, bilance výnosů, kam patří důchody plynoucí z výrobních faktorů ve vlastnictví domácí země a důchody z výrobních faktorů ve vlastnictví zahraničních subjektů a poslední součástí kategorie běžného účtu jsou běžné převody zahrnující jednostranné transfery, např. dary, příspěvky mezinárodním organizacím, atd. Do kategorie Kapitálového účtu spadají transakce spojené s obchodem nehmotných statků (např. ochranné známky, patenty).

V kategorii Finančního účtu jsou přímé investice, portfoliové investice, finanční deriváty a ostatní investice. Pod kategorií Saldo chyb a opomenutí spadají veškeré nepřesnosti v evidenci, metodické problémy, kursové rozdíly a další případné nesrovnalosti. [12]

Vertikální struktura platební bilance se skládá ze dvou druhů položek a to z kreditní položky a debetní položky. V této vertikální struktuře se uplatňuje podvojný účetní zápis. Pod kreditní položky spadají transakce označující se znaménkem plus z důvodu, že v jejich důsledku dochází k příjmu plateb od nerezidentů, tj. vývoz zboží a služeb, příliv důchodů z výrobních faktorů dané země zapojených v zahraničí, příjmy z běžných převodů, apod. Debetní položky obsahují takové transakce, kdy jsou poskytovány platby nerezidentům a označují se tedy znaménkem mínus, např. dovoz zboží a služeb, výdaje na běžných převodech, přímé investice v zahraničí, zvýšení devizových rezerv a další. [12]

Jak uvádí [12: 36 -37] „z účetního hlediska pak vždy platí, že platební bilance je ex post vyrovnaná. Zjednodušeně řečeno to znamená, že celkové saldo položek Běžný účet, Kapitálový účet, Finanční účet a Chyby a opomenutí se odráží v položce Změna devizových rezerv. Skončí-li tedy platební bilance v přebytku (tedy s aktivním saldem), o tuto sumu se zvýší devizové rezervy, což se v platební bilanci odráží znaménkem mínus, a samozřejmě naopak.“

2.5 Význam zahraničního obchodu

Pro hodnocení zahraničního obchodu v ekonomice každé země si můžeme uvést několik hledisek dle [8: 28]:

- **„EFEKTIVNOST** je vyjádřením snahy soustředit úsilí v exportní politice na ty výrobky, kde může země dosáhnout maximálních úspor společenské práce. Na tyto produkty je pak soustředěn výzkum, vývoj, propagační úsilí a další. I tak vyspělá země, jakou je bezpochyby Japonsko se svou komplexní ekonomikou, již dávno v minulosti zaměřila své proexportní priority pouze na několik oborů, jakými byla elektronika a optika, výroba dopravních prostředků (automobily, motocykly, lodě), robotizace. Čím je ekonomika menší a tím otevřenější, mělo

by být soustředění sil na udržení vývozuschopnosti vybraných výrobků důraznější.

- **PROPORCIONALITA** nám ukazuje, že naprostá většina zemí má ekonomiku nekomplexní a jejich ekonomický rozvoj je diktován nezbytností zajistit potřebné zboží v zahraničí. Je jenom velmi málo zemí na světě, které mají dostatečně velký domácí trh a průmyslovou základnu schopnou do značné míry autarkního, tzn. soběstačného vývoje. Jsou to země, které mají komplexní surovinovou základnu a jsou schopné pokrýt potřeby vlastní domácí průmyslové výroby. Mezi tyto země patří USA, Ruská federace, Čína, Indie, zčásti i další lidnaté země (Indonésie, Brazílie atd.).
- **DEMONSTRATIVNÍ EFEKT** představuje vývozní program každé země. Jde o určitou vizitku stavu a úrovně rozvoje výrobních sil dané země. A naopak dovozní program znamená způsob řešení nejen problémů proporcionality, tzn. to je opatření těch užitných hodnot, které z nejrůznějších důvodů zemi scházejí, ale také zajištění zrychlení rozvoje výrobních sil dovážející země. Jde tedy o určitou demonstraci světového technického, desénového, módního trendu, který může působit stimulačně na společenský a ekonomický pokrok. Zároveň je cílem i jistý transfer světových trendů, jakými může být například šíření ekologických prvků, bezpečnost práce, nové tendence v balení, náhrada energetických a využívání netradičních zdrojů apod.“
- **DALŠÍ EFEKTY** jsou dle [12: 12] uvedeny v podobě „podpory mírové spolupráce, snížení rizika konfliktu, růst vzdělanosti atd. Je zřejmé, že čím větší je vzájemná hospodářská provázanost dvou nebo více zemí, tím jsou celkové vztahy těchto zemí stabilnější a riziko vzniku konfliktu naopak menší.“

Význam zahraničního obchodu tedy můžeme vidět také v tom, že čím větší je vzájemná hospodářská provázanost dvou nebo více zemí, tím jsou celkové vztahy těchto zemí stabilnější. Proto je možné dovolit si označit zahraniční obchod jako formu vztahů, která silně podporuje mírovou spolupráci a snižuje riziko konfliktu. U sousedících zemí je možné říci, že zahraniční obchod je prostředkem budování trvalých a kvalitních sousedských vztahů. Zahraniční obchod současně přispívá také k růstu vzdělanosti. Obyvatele zemí orientovaných na vývoz totiž nutí k intenzivnímu studiu technických novinek, forem zahraniční spolupráce a mimo jiné i jazyků.

3 Základní charakteristika Evropské unie

Evropská unie vyjadřuje hospodářské a politické společenství 28 států Evropy. Území Evropské unie tvoří dohromady velkou část evropského kontinentu. Jedná se o seskupení, které se skládá ze dvou částí. První částí je společný trh (tj. jednotný trh) a druhou částí je hospodářská a měnová unie (tzv. euro oblast). Seznam jednotlivých členů Evropské unie je k dispozici v Příloze 1.[13]

3.1 Vývoj a historie EU

Historie Evropské unie začíná v poválečné Evropě myšlenkou zabezpečit trvalý mír. Nejprve národy západní Evropy zakládají v roce 1949 Radu Evropy. Dne 9. května 1950 francouzský ministr zahraničí Robert Schuman přednesl deklaraci, ve které navrhl vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), tzv. Schumanův plán na zavedení společné těžby uhlí a výrobu oceli. Na základě Schumanova plánu dne 18. dubna 1951 podepsalo šest zemí smlouvu o společné organizaci svého těžkého průmyslu (uhlí a oceli). Jednalo se o tyto zakládající státy: Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko. Díky úspěchu Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli došlo k rozšíření spolupráce na další hospodářské oblasti. [14]

Dne 25. března 1957 byla podepsána Římská smlouva a došlo tak k založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Posláním EHS bylo vytvořit společný trh a posláním Euratomu bylo regulovat obchod se štěpným materiálem pro mírové účely a dohlížet na něj. Hlavní myšlenkou Římské smlouvy tedy bylo zajistit volný pohyb osob, zboží a služeb přes hranice. Dne 1. července 1968 šest evropských zemí odstranilo vnitřní cla na dovážené zboží. Poprvé se tedy umožnil volný přeshraniční obchod. Na dovážené zboží ze třetích zemí se ukládají jednotná cla. Vznikl tak největší světový obchodní prostor. [15]

Začátkem roku 1973 se EU rozšířila o nové členské státy: Dánsko, Irsko a Spojené království. V lednu 1981 dosahuje EU deseti členů a to díky vstupu Řecka. O pět let později, tj. v lednu 1986, se počet členů zvyšuje na 12. Nové členské státy jsou Portugalsko a Španělsko. V roce 1986 přijaly členské země novelizaci Římské

smlouvy, tzv. Jednotný evropský akt. Ten rozšířil pravomoc Evropského parlamentu a došlo k zavedení principu spolupráce.[16]

Největší mezník v dějinách EU nastal podepsáním Smlouvy o Evropské unii. Tato smlouva byla podepsána v Maastrichtu dne 7. února 1992. Stanoví konkrétní pravidla pro budoucí jednotnou měnu i pro zahraniční a bezpečnostní politiku a užší spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Lednem 1993 se stal skutečností jednotný trh a jeho čtyři svobody volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu.[16]

Do EU vstupuje 1. lednem 1995 Rakousko, Finsko a Švédsko a počet členů se tak zvyšuje na 15. Dne 26. března 1995 vstoupila v platnost Schengenská dohoda v zemích: Belgie, Francie, Lucemburska, Německo, Nizozemí, Portugalska a Španělska. Cestující jakékoli státní příslušnosti mohou díky této dohodě mezi těmito zeměmi cestovat bez pasových kontrol na hranicích. Postupem času k této dohodě přistoupili i další státy. Zároveň se podařilo dosáhnout průlomu v transatlantických vztazích. V rámci několika jednání o liberalizaci obchodu bylo dosaženo dohody mezi Evropským společenstvím a USA v Blair House v roce 1992. Oficiálně byl kompromis posvěcen podpisem závěrečné dohody v Marakeši v roce 1994, která formálně uzavřela Uruguayské kolo GATT (Všeobecná dohoda o obchodu a clech, tj. General Agreement on Tariffs and Trade) a založila Světovou obchodní organizaci (World Trade Organization - WTO).[16]

Významným rokem je rok 1999 z důvodu, že prvních 11 členských států EU začalo používat euro pro obchodní a finanční transakce. Dne 1. ledna 2002 dochází k zavedení eurobankovek a euromincí. Další země vstupují do Evropské unie dne 1. května 2004. Jedná se o Českou republiku, Estonsko, Lotyšsko, Litvu, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Členskými státy EU se stávají také Kypr a Malta. Pro zlepšení demokratického rozhodování a schopnost jednání v EU o více než 25 zemích podepisují členské státy (tj. 25 států) Smlouvu o Ústavě pro Evropu. Bulharsko a Rumunsko vstupují do EU až 1. ledna 2007. Počet členských států se tedy zvyšuje na 27. Seznam členských států je k dispozici v Příloze 1. Těchto 27 členských států EU podepisují dne 13. prosince 2007 Lisabonskou smlouvu, která má posílit demokracii, efektivnost a transparentnost EU. Současně má umožňovat EU zabývat

se globálními otázkami v podobě změny klimatu, bezpečnosti a udržitelnosti vývoje. V platnost Lisabonská smlouva vstupuje dne 1. prosince 2009. [14]

Nové desetiletí začíná těžkou hospodářskou krizí. Je zde však naděje, že investice do nových zelených a klimatických technologií a užší evropská spolupráce přinese růst a blahobyt.[14]

3.2 Obchodní politika EU

Společná obchodní politika se řadí mezi nejstarší politiky Společenství. Jednotné vztahy navenek doplňují vztahy mezi jednotlivými členskými státy navzájem v rámci jednotného vnitřního trhu. Spolu se vznikem celní unie (1. července 1968) začalo Evropské hospodářské společenství vůči třetím zemím vystupovat jako jeden celek a obchodní politika se stala pravomocí Společenství. Z toho vyplývá, že žádná členská země nemůže provádět vlastní, nezávislou zahraničně obchodní politiku a utvářet své vnější hospodářské vztahy vůči vnějšímu světu zcela samostatně. Iniciativním orgánem v rozhodovacím procesu společné obchodní politiky je Evropská komise (Generální ředitelství pro obchod). Společná obchodní politika disponuje několika nástroji, kterými sleduje dva základní cíle, tj. prosazování otevřeného a mnohostranného obchodního systému ve světě a ochranu zájmů Evropské unie a členských zemí. Nástroje na ochranu obchodu svým způsobem nahrazují neexistenci mechanismu proti nekalým soutěžním praktikám v rámci mezinárodního hospodářství. Autonomní obchodní politika zahrnuje tyto nástroje:

- EU chrání určitá odvětví před zahraniční konkurencí nebo naopak podporuje dovoz produktů, o které má zájem jako o vstupy nezbytné pro rozvoj výroby, pomocí cel. Jsou zavedeny kvóty a to především v obchodě se zeměmi, které nejsou členy Světové obchodní organizace (WTO). Dále existují dohody mezi vyvážející a dovážející zemí, tzv. Dobrovolná exportní omezení, podle níž se vývozce dobrovolně zaváže k určité kvótě.
- Dále má k dispozici tzv. defenzivní a ofenzivní obchodní nástroje. Mezi defenzivní nástroje patří antidumpingová opatření. Ta umožňují omezit dovoz zboží v případě, že ho jeho výrobce nabízí za nižší cenu než je běžná cena těch samých výrobků na jejich domácím trhu, či v případě, že je vývoz dotován.

Mezi další opatření patří protisubvenční opatření a ochranná opatření. Využívají se v případě, že dojde k výraznému růstu dovozu určitých výrobků do EU. Dovozece pak musí žádat o vydání licence, která umožňuje podrobně sledovat vývoj dovozu. Mezi ofenzivní opatření patří tzv. nařízení o obchodních bariérách. Toto nařízení umožňuje Komisi podat stížnost vůči třetí zemi, pokud tato země nedodrží své závazky v obchodní oblasti dané v rámci WTO nebo v rámci bilaterální dohody. Případně má Evropská unie má možnost zavést i jiná opatření např. z důvodu politických a bezpečnostních opatření.[17]

Všechny členské státy EU jsou členy Světové obchodní organizace (WTO). Světová obchodní organizace a další mezinárodní organizace tvoří multilaterální obchodní politiku. EU považuje tento otevřený a silný mnohostranný obchodní systém WTO za nejlepší záruku proti hrozbě jednostrannosti a za klíčový nástroj zvládnutí procesu globalizace. Proto chce nadále prosazovat posilování WTO, její rozšiřování a zdokonalení. EU rovněž podporou opatření ke zlepšení vnější transparentnosti, cestou spolupráce s parlamenty, s představiteli občanské společnosti a s nevládními organizacemi, usiluje o to, aby veřejnost WTO lépe porozuměla.[18] Za členské státy EU vždy jedná ve WTO Evropská komise. Světová obchodní organizace sdružuje 153 členských států, které utvářejí přibližně 97 % světového obchodu. Jejím cílem je podporovat světový obchod a dohlížet na něj. Tato organizace navazuje na předchůdce GATT (Všeobecná dohoda o obchodu a clech), která byla uzavřena v roce 1947 s úkolem zabránit novým obchodním válkám a zajistit, aby členské státy dodržovali dojednaná pravidla. WTO je oproti GATT rozšířena o mechanismus pro řešení obchodních sporů a má možnost dožadovat se pomocí soudního vymáhání dodržování pravidel. Každý členský stát se tak může domáhat svých práv vyplývajících z dohod WTO u Orgánu pro řešení sporů (Dispute Settlement Body - DSB).[19]

Evropská unie usiluje o liberalizaci obchodu se zbožím a službami a liberalizaci investic, které mají vést k růstu obchodu a zvyšování ekonomické prosperity. Současně má i zájmy obranné. Podporuje vytvoření potřebného právního rámce ve formě předpisů na ochranu životního prostředí, zaměstnanců a zjištění spravedlivého podílu pro nejméně rozvinuté země. V souladu s doporučením

Konference OSN o obchodu a rozvoji (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) z roku 1968 a na základě výjimky k doložce nejvyšších výhod GATT/WTO mohou rozvinuté země či jejich uskupení stanovit systém celních preferencí. Jedná se o poskytnutí jednostranně zvýhodněného přístupu na vlastní trhy. Systém však musí být všeobecný, nerekiproční (nemá být založený na zásadě vzájemnosti) a nediskriminační.[19]

EU zavedla systém všeobecných celních preferencí pod zkratkou GSP, tj. Generalised Scheme of Preferences (Všeobecný systém preferencí) jako první z adresátů již v roce 1971. Tím EU poskytuje zvýhodněný obchodní režim vybraným méně rozvinutým zemím. Prostřednictvím režimu GPS jsou na vybrané citlivé výrobky uplatněny snížené celní tarify a na tzv. necitlivé výrobky bezcelní režim. Mezi citlivé výrobky patří např. zemědělské výrobky, textil a ošacení, železo a ocel. Necitlivé výrobky jsou všechny ostatní, které nespádají do kategorie citlivých výrobků. GSP zahrnuje konkrétně 3 režimy: Obecný režim (režim pro nejméně rozvinuté země známý pod názvem Vše kromě zbraní) a Speciální pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a dobrou vládu (tzv. GSP+). U každého z těchto programů je vyhotoven seznam států, které ho mohou využívat. Pokud však dojde k porušení úmluv, může EU tyto preference odejmout. Preferenční dohody sjednávají partneři mezi sebou dobrovolně za účelem usnadnění jejich vzájemného obchodu. Současně se obě strany zavazují, že si poskytnou nadstandardní podmínky. Preferenční dohoda může mít podobu celní unie nebo oblasti volného obchodu. Celní unie vytváří jedno celní území. Jsou odstraněny cla i jiné úpravy, které omezují obchod mezi jejími členy. EU uzavřela Dohodu o celní unii s Andorrou, San Marinem a s Tureckem pro průmyslové výrobky a zpracované zemědělské produkty. Na vytvoření oblasti volného obchodu se dohodne skupina dvou či více celních území. Jedná se o území, ve kterých jsou cla i jiné omezující úpravy obchodu odstraněny pro vesměs veškerý obchod mezi členskými územími se zbožím pocházejícím z těchto zemí.[19]

EU podporuje regionální integraci partnerských uskupení, jako v případě MERCOSUR (Mercado Commun del Cono Sur - v překladu Společný trh jihu), ASEAN (Association of South East Asian Nations - Sdružení národů jihovýchodní Asie), států Perského zálivu, dohodách o hospodářském partnerství (Economic Partnership Agreements - EPAs) se zeměmi Afriky, Karibiku a Pacifiku (AKP) a evropsko-středomořské oblasti

volného obchodu. Dohody o volném obchodu EU uzavřela např. s Mexikem, Chile a Jižní Koreou. [18]

Sedm evropských států, které nebyly členy Evropského hospodářského společenství, vytvořilo od roku 1966 uskupení Evropské sdružení volného obchodu (ESVO). V současné době jsou však členy ESVO čtyři země, tj. Norsko, Švýcarsko, Island a Lichtenštejnsko. Evropská unie se snaží pomáhat s rozvojem obchodu v méně vyspělých zemích. Důkazem jsou vztahy mezi EU a zeměmi AKP (Státy Afriky, Karibiku a Pacifiku). Na základě smlouvy z Lomé (nahradila původní smlouvu z Cotonu) poskytovala Evropská unie skupině AKP jednostranné úlevy pro snazší přístup na trh EU. Jednalo se však o jednání EU, které nebylo v souladu s pravidly WTO, protože výhody nebyly nediskriminačně poskytovány ostatním méně vyspělým zemím světa. Z tohoto důvodu EU vyjednává se 6 skupinami AKP států (Západní Afrika, Střední Afrika, Východní a Jižní Afrika, Jižní Africká rozvojová společnost, Karibik a Tichomoří) tzv. Dohody o ekonomické partnerství (EPA). Tyto dohody mají vést k vzájemnému otevření trhu EU a AKP. Obchodní vztahy mezi EU a Jihoafrickou republikou vychází z Dohody o obchodu, rozvoji a spolupráci z roku 1999. EU zahrnuje do jednání o Dohodách o ekonomickém partnerství i Jihoafrickou republiku.[19]

Evropská unie dále podporuje i regionální integraci mezi zeměmi středomořského regionu. Díky tomu uzavřely Tunisko, Maroko, Jordánsko a Egypt Dohodu o volném obchodu. Tuto dohodu podepsali dále Izrael a Jordánsko. V rámci dalšího podnětu partnerství došlo v roce 2008 k obnovení tzv. barcelonského procesu v podobě Unie pro Středomoří. Tato unie určila 6 prioritních oblastí projektů a vyčištění Středoziemního moře, vytváření námořních a pozemních komunikací, iniciativy civilní ochrany pro boj proti přírodním a člověkem způsobeným katastrofám, středomořský plán pro solární energii, apod.[19]

3.3 Socio-ekonomická charakteristika EU

Díky jednotnému trhu se z 28 členských států EU stala světová obchodní velmoc. Svůj hospodářský růst se snaží udržet investováním do dopravy, energetiky a výzkumu. Současně hledá způsob, jak minimalizovat dopad dalšího ekonomického rozvoje

na životní prostředí. Ačkoliv v EU žije pouze 7 % světového obyvatelstva, její obchod se zbytkem světa představuje zhruba 20 % světového dovozu a vývozu. Přibližně dvě třetiny veškerého obchodování EU se uskutečňují mezi členskými zeměmi Unie. Obchod byl zasažen celosvětovou recesí, ale i tak EU zůstává nadále nejvýznamnějším aktérem.[20]

Vývoj socio-ekonomických ukazatelů znázorňuje níže uvedená tabulka. Jedná se o vývoj ukazatelů v letech 2009 až 2013. Více podkladů k těmto ukazatelům lze dohledat v Příloze 3.

Tabulka 1 Socio-ekonomické údaje o EU

EU	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v mil. EUR	11 815 746,6	12 337 153,6	12 711 206,8	12 959 735,7	13 068 600,5
Počet obyvatel	502 186 144	503 379 305	504 961 522	506 098 349	507 162 571
HDP na obyvatele/EUR	23 500	24 400	25 100	25 500	25 700
Nezaměstnanost - roční průměr na 1 000 osob	21 335	22 981	23 108	25 261	26 270
Míra nezaměstnanosti v %	8,9	9,6	9,6	10,5	10,8
Celková zaměstnanost v tisících	219 079,4	217 471,0	217 073,9	216 687,3	216 507,9
Míra inflace v %	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupný na internetu: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en.

3.4 Zahraniční obchod EU

Evropská unie je největším obchodním partnerem, což dokládají jednotlivé hodnoty exportu a importu zboží, služeb a přímých zahraničních investicí (PZI). V roce 2013 se EU podílela na celosvětovém obchodu se zbožím 15,3 % na exportu zboží a 14,7 % na importu zboží. Následovali ji v exportu zboží Čína s 14,7 % a USA s 10,5 % a v importu zboží ji předběhlo USA s 15,3 % a následovala je Čína s 12,8 %. Podíl na celosvětovém obchodu se službami v roce 2013 byl v exportu služeb u EU 25,4 %, USA 18,7 % a Číny 5,8 % a v importu služeb u EU 19,8 %, USA 12,7 % a Číny 9,7 %.

V oblasti přímých zahraničních investic (PZI) lze sledovat v roce 2013 nejvyšší příliv u EU 33,7 %, USA 14,5 % a Číny 9,6 % a nejvyšší odliv investic u EU 37,7 %, USA 28,1 % a Japonska 11,3 %. Data za předchozí období až do roku 2009 jsou uvedena v tabulkách v Příloze 2.[21]

Ve níže uvedené tabulce je zaznamenán vývoj exportu a importu zboží za období od roku 2009 do roku 2013. V ní lze spatřit, že v letech 2009 až 2011 převažoval import nad exportem a v letech 2012 až 2013 se naopak zvýšil export. Tyto výsledky ukazují, že se EU stává čím dál více soběstačnou a nepotřebuje tolik dovážet, ale spíše vyváží do ostatních zemí.

Tabulka 2 Export, import a saldo zboží a služeb EU (v mld. EUR)

EU	2009	2010	2011	2012	2013
export zboží	1 094,00	1 353,20	1 554,20	1 684,20	1 738,00
import zboží	1 235,60	1 529,40	1 725,00	1 795,90	1 682,60
export služeb	504,70	558,10	602,40	654,60	676,90
import služeb	422,00	449,80	472,10	502,40	505,50
saldo	-58,90	-67,90	-40,50	40,50	226,80

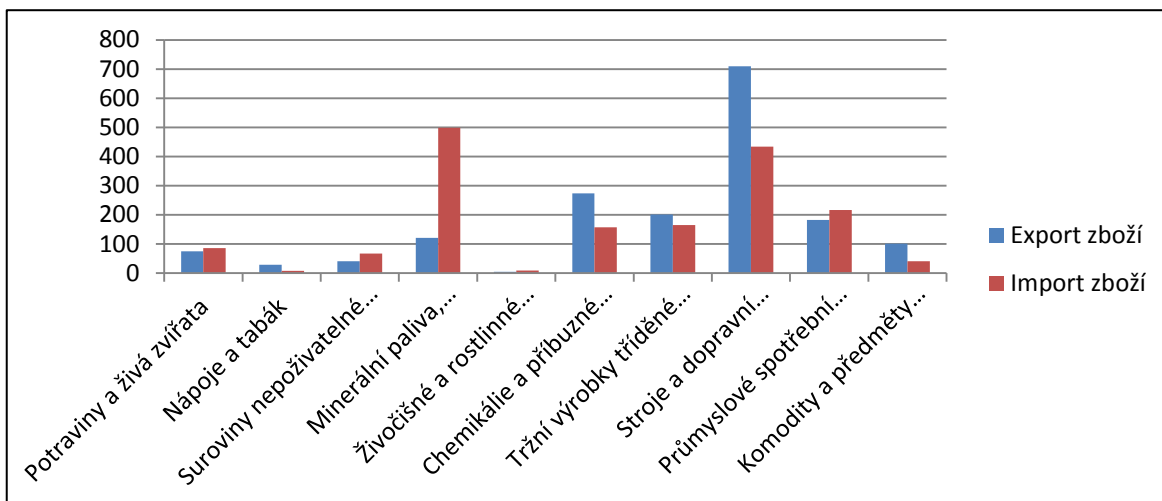
Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Ve vývozu zboží za rok 2013 dle sektorů převažuje, jak lze spatřit v Grafu 1, sektor Stroje a dopravní technika s podílem 709,4 mld. EUR, poté sektor Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené s podílem 273,2 mld. EUR, další je sektor Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu s částkou 200,9 mld. EUR, dále následuje sektor Průmyslové spotřební zboží s částkou 182,2 mld. EUR a sektor Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály s částkou 121,5 mld. EUR.[22]

Dovoz zboží naopak převazuje v sektoru Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály s hodnotou 498,7 mld. EUR, následuje sektor Stroje a dopravní technika s částkou 434,2 mld. EUR, dalším sektorem jsou Průmyslové spotřební zboží v částce ve výši 217,1 mld. EUR, sektor Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu v hodnotě 164,8 mld. EUR a poslední je sektor Chemikálie a příbuzné výrobky jinde

neuvezené s částkou ve výši 157,7 mld. EUR. Další data ohledně vývozu a dovozu zboží jsou k dispozici v Příloze 4.[22]

Graf 1 EU - Export a import zboží podle sektorů za rok 2013 (v mld. EUR)

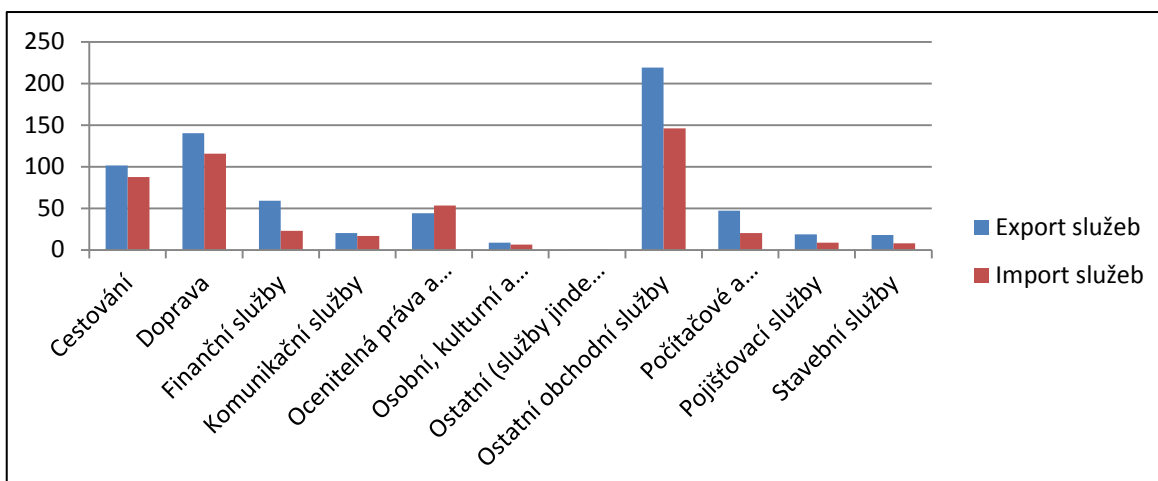

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Ve vývozu služeb za rok 2013 převažují, jak vyplývá z Grafu 2, Ostatní obchodní služby s částkou 219,2 mld. EUR, poté navazuje Doprava s částkou ve výši 140,2 mld. EUR, Cestování v hodnotě 101,2 mld. EUR, Finanční služby v částce ve výši 59,2 mld. EUR a Počítačové a informační služby s částkou 47,3 mld. EUR.[23]

Dovoz služeb je vysoký hlavně v oblasti Ostatních obchodních služeb, které se pohybovali v roce 2013 ve výši 145,9 mld. EUR, v Dopravě se jednalo o částku ve výši 115,8 mld. EUR, Cestování ve výši 87,4 mld. EUR, Ocenitelná práva a licenční poplatky v částce 53,4 mld. EUR a Finanční služby ve výši 22,8 mld. EUR. Další data ke službám jsou zaznamenána v Příloze 4.[23]

Graf 2 EU - Export a import služeb podle typu za rok 2013 (v mld. EUR)

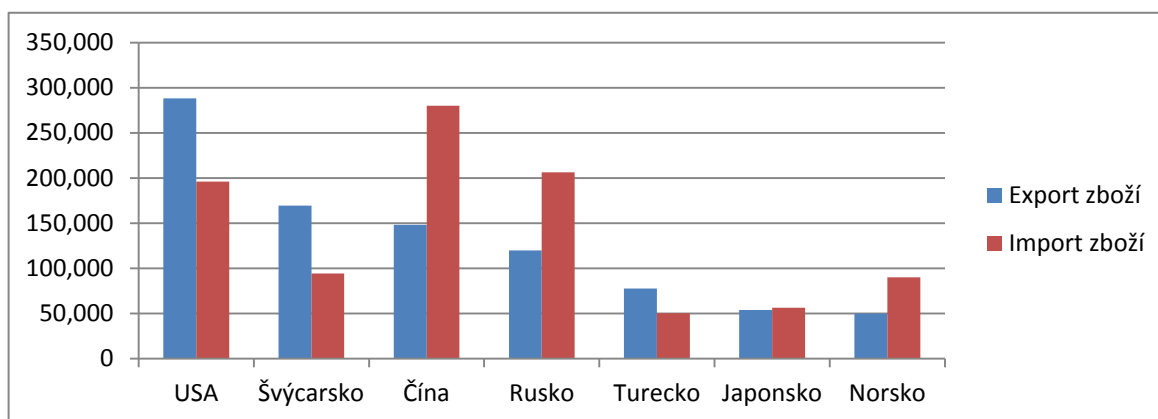

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Největším obchodním partnerem EU jsou hlavně Spojené státy americké a Čína následované Ruskem a Švýcarskem. V roce 2013 se USA podílely na celkovém exportu zboží do Evropské unie 16,6 %, tj. hodnotově vyjádřeno částkou 288 239 mil. EUR. Čína se podílela na exportu zboží s částkou ve výši 148 269 mil. EUR (8,5 %), Švýcarsko exportovalo zboží ve výši 169 591 mil. EUR (9,8 %) a Rusko v částce 119 775 mil. EUR (6,9 %). [24]

V importu zboží za rok 2013 je na prvním místě Čína s podílem 16,6 % (280 055 mil. EUR), následuje jí Rusko s podílem 12,3 % (206 478 mil. EUR), výjimečně až na třetím místě jsou USA s 11,6 % (195 989 mil. EUR) a poté Švýcarsko, které se na importu zboží podílelo 5,6 % (94 266 mil. EUR). Tyto popsání skutečnosti jsou zaznamenány v Grafu 3. Ostatní data jsou k dispozici v tabulkách evidovaných v Příloze 4.[24]

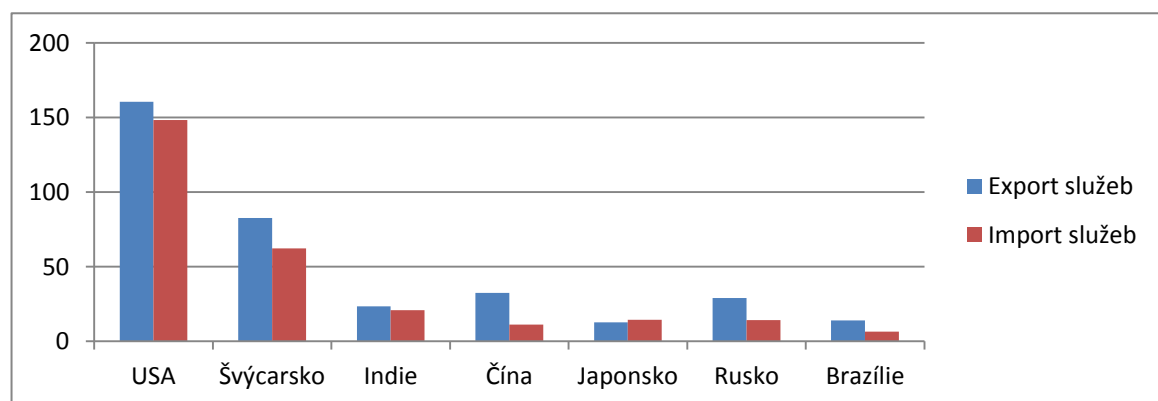
Graf 3 EU - Export a import zboží podle partnera za rok 2013 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=ext_lt_maineu&language=en&mode=view

V oblasti služeb se mezi obchodními partnery na prvních příčkách drží Spojené státy americké s podílem na exportu za rok 2013 ve výši 10,6 % (160,4 mld. EUR) a na importu 11,7 % (148,1 mld. EUR). Další v pořadí je Švýcarsko s podílem na exportu 5,4 % (82,6 mld. EUR) a importu 4,9 % (60,2 mld. EUR), třetí je Čína s podílem 2,1 % na exportu (32,4 mld. EUR) a 1,6 % na importu služeb (20,7 mil. EUR). Zobrazení těchto dat je provedeno v Grafu 4. Další informace jsou v tabulkách, které jsou v Příloze 4.[24]

Graf 4 EU - Export a import služeb podle partnera za rok 2013 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00082&language=en>

4 Základní charakteristika Spojených států amerických

Spojené státy americké (USA) zabírají téměř 40 % plochy Severní Ameriky. Na východě mají Atlantský oceán na jihu Mexický záliv a na západě Tichý oceán. V hlavní části USA se nachází 48 z celkových 50 států. Zbývající dva státy jsou Aljaška a Havajské ostrovy. Aljaška tvoří severozápadní výběžek Severní Ameriky a skupina Havajských ostrovů se nachází ve střední části Tichého oceánu. Zamořská teritoria jsou Portoriko a Panenské ostrovy v Karibském moři, Guam, Americkou Samou, Midwajské ostrovy a ostrov Wake v Pacifiku. USA jsou tak třetí největší zemí světa. Z pohledu hospodářského, politického a kulturního vlivu jsou USA prvním státem země. Za toto prvenství vděčí velkému přírodnímu bohatství, dlouhé tradici demokratické společnosti, pestrému národnostnímu složení a silné národní identitě. V průběhu 20. století se USA staly jedno z nejvlivnějších mocností světa.[25]

4.1 Vývoj a historie USA

První obyvatelé Ameriky dle archeologických výzkumů přišli na Aljašku ze Sibíře přes Beringovu úžinu. Roku 1492 se podařilo Kryštofu Kolumbovi objevit karibskou oblast, kterou omylem nazval Západní Indií. Brzy se však ukázalo, že se jedná o nový světadíl a dostal jméno podle jednoho z mořeplavců, kteří následovali Kolumba, tj. podle Ameriga Vespucciho.[25]

Mezi první osadníky Ameriky patří Španělé a Portugalci. Rokem 1607 začala kolonizace Ameriky a vzniklé kolonie byly úzce spjaty s Británií. Vztahy mezi Anglií a osadami kolonistů byly zpočátku dobré. Časem však vyústily ve hnutí kolonistů za nezávislost. Výsledkem hnutí za nezávislost byla porážka Británie a následné uznání nezávislosti mezi 13 britskými koloniemi a Británií. Konkrétně byla dne 4. července 1776 vyhlášena Deklarace nezávislosti a konfederace 13 kolonií pod názvem Spojených států amerických. Následovaly však další boje o nezávislost amerických dobrovolníků proti Británii. Konec britské nadvlády nad USA nastal až v roce 1781, kdy britské síly kapitulovaly. Následně byla v roce 1787 schválena Ústava Spojených států, která zajišťovala ústřední moc a práva jednotlivých států. Občanská rovnost a práva člověka se však týkala pouze bílých obyvatel.[25]

Hlavním městem USA se v roce 1800 stalo město Washington D. C. (do té doby byla hlavním městem Philadelphie). Z důvodu sporů Ameriky s Británií v oblasti námořního obchodu a rozdělení území došlo k druhé americké válce za nezávislost (období 1812 - 1815). Británie nakonec ustoupila a USA tak posílily svou pozici na severu.[26]

Následně se USA dařilo získávat další území, tj. Floridu od Španělska, Kalifornii, Arizonu a Nové Mexiko od Mexika, a Aljašku od Ruska. V roce 1861 bylo zrušeno otroctví ve státech Unie, ale diskriminace černochů pokračovala ještě celé století.[27]

Ve válce mezi USA a Španělskem získaly USA tyto státy: Kubu, Portoriko, Filipíny a Guam v Tichomoří. V 1. světové válce USA vyhlásily neutralitu. Avšak po útoku německých ponorek proti americkému loďstvu USA do války vstoupila. Roku 1929 došlo ke krachu na newyorské burze, který vyvolal velkou hospodářskou krizi. O ozdravení USA se pokusil prezident Franklin Roosevelt, který vyhlásil plán ozdravných hospodářských opatření, který však měl jen omezený úspěch. Prosperita se obnovila v USA až po 2. světové válce. Když 2. světová válka vypukla, USA se opět rozhodla pro neutralitu a pouze zásobovaly Británii a Francii zbraněmi. Okolnosti v podobě útoku Japonska na vojenskou základnu Pearl Harbor na Havaji však opět vtáhlo USA do války. Amerika velkým dílem přispěla k vítězství v Evropě i v Pacifiku. Jednalo se o použití první atomové bomby proti Japonsku, které následně kapitulovalo.[25]

Poválečný vývoj USA směřoval k budování světového hospodářského systému podle jejich představ. Snažily se současně o převzetí zodpovědnosti za světový vývoj. Snažily se konkrétně o realizaci Marshallova plánu na obnovu poválečné Evropy se snahou stabilizovat světové měnové uspořádání v čele s americkým dolarem za pomoci nadnárodních organizací. Nakonec získal americký dolar status oficiální celosvětové rezervní měny. Snahu o obnovu hospodářské prosperity měl prezident John F. Kennedy, prezident Richard Nixon a prezident Ronald Reagan, kteří se snažili zastavit rostoucí inflaci. Úspěch měl až program prezidenta Ronalda Regana.[28]

K inflačním tlakům se však přidaly i ropné krize. První ropná krize byla v roce 1973, která spočívala ve zvýšení ceny ropy ze strany arabských členů Organizace zemí vyvážejících ropu spolu se snižováním její těžby a současného uvalení embarga

na dovoz ropy do USA. V roce 1979 vypukla 2. ropná krize, kdy nárůst ceny ropy zapříčinila islámská revoluce v Íránu. Tyto ropné krize zapříčinili negativní hospodářský vývoj USA. Díky prezidentu Ronaldu Reganovi došlo ke snížení inflace a k ekonomickému růstu. [28]

Následně se v 90. letech prezident William J. Clinton věnoval oživení ekonomiky USA a současně řešil rozvoj infrastruktury, lidského kapitálu a problematiku inflace. Teroristické útoky ze dne 11. září 2001 však negativně zasáhly do celkové hospodářské situace v USA a měly dopad i na ztrátu na životech, majetku, infrastrukturu a zvýšení výdajů na obranu proti terorismu, apod. Další negativní dopad na USA měl hurikán Katrina v roce 2005. Navíc v roce 2007 došlo k propuknutí hypoteční krize a do vážných problémů se dostaly téměř všechny finanční instituce v USA. Tato krize dále vyústila ve finanční krizi doprovázenou krachem velkých bank v závislosti na zahlcení bank finančními inovacemi. Teprve rok 2010 přinesl opětovné oživení americké ekonomiky.[28]

4.2 Seznam států USA

USA jsou federální republika, kterou tvoří 50 států a District of Columbia (D.C.), což je federální distrikt podléhající americkému Kongresu. Prvních třináct států jsou původní zakládající kolonie, které vyhlásili 4. července 1776 nezávislost na Velké Británii a podepsali Deklaraci nezávislosti, podle níž jsou všichni lidé sobě rovni a mají stejná práva. Zde tedy lze uvést seznam států USA seřazený chronologicky podle data přistoupení k Unii: Delaware, Pennsylvania, New Jersey, Georgia, Connecticut, Massachusetts, Maryland, South Carolina, New Hampshire, Virginia, New York, North Carolina, Rhode Island, Vermont, Kentucky, Tennessee, Ohio, Louisiana, Indiana, Mississippi, Illinois, Alabama, Maine, Missouri, Arkansas, Michigan, Florida, Texas, Iowa, Wisconsin, Kalifornie, Minnesota, Oregon, Kansas, West Virginia, Nevada, Nebraska, Colorado, North Dakota, South Dakota, Montana, Washington, Idaho, Wyoming, Utah, Oklahoma, New Mexico, Arizona, Alaska a Hawaii.[29]

4.3 Obchodní politika USA

Americký zahraniční obchod a globální ekonomické politiky změnil směr během více než dvou století. Nejprve se země soustředila na rozvoj domácí ekonomiky bez ohledu na to, co se děje v zahraničí. Avšak od doby velké hospodářské krize v letech 1930 a druhé světové války země usilovala o snížení obchodní bariér a snažila se koordinovat světový ekonomický systém. V otevření volného obchodu USA viděly nejen prostředky pro prosazování svých vlastních ekonomických zájmů, ale i klíč k budování mírových vztahů mezi národy. Z tohoto důvodu se USA stalo zakládajícím členem OSN neboli Organizace spojených národů. OSN (někdy zkráceně nazývána i Spojené národy) je mezinárodní organizace, která vznikla po druhé světové válce jako záruka míru, bezpečnosti a rozvoje ve světě. USA tak dokazuje, že se silně angažuje v boji proti terorizmu a pomáhá slabším rozvojovým zemím.[30]

Současnou světovou ekonomiku tvoří z pohledu regionalismu z geografického hlediska 3 hlavní makroregiony: centrum severoamerické (jádrem jsou USA), centrum asijsko-tichomořské (jádrem je Japonsko) a centrum evropské (jádrem je Evropská unie). Severoamerické centrum se formovalo na základě pozice Spojených států amerických. USA se snažily prolomit izolaci ve vzájemných ekonomických vztazích s ostatními zeměmi, které společně s rostoucí politickou a ekonomickou provázaností vedly postupně k ustanovení mezinárodních nástrojů liberalizace světové ekonomiky. Liberalizační jednání začínalo probíhat v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu GATT, která se postupně transformovala do Světové obchodní organizace WTO. Tato jednání byla založena na mnohostranném (multilaterálním) principu uvolňování obchodu. I přes výhody mnohostranné liberalizace docházelo k uzavírání regionálních dohod, které napomáhali obchodní liberalizaci.[28]

Úřad Amerického obchodního zmocněnce (USTR) je vůdčím americkým úřadem při sjednávání dvoustranných, regionálních a mnohostranných obchodních a investičních dohod. USA v 50. letech začala jednat s Kanadou o dohodě o volném obchodu. Jednání byla zakončena až 4. října 1987 podepsáním Dohody o volném obchodu mezi Kanadou a USA – CUSTA, která vstoupila v platnost 1. ledna 1989. Pro rozšiřování obchodních a ekonomických vazeb pro USA představovalo Mexiko.

Mezi těmito zeměmi došlo v letech 1985 -1989 k uzavření 3 obchodních dohod týkajících se dvoustranných jednání se zaměřením na problém intelektuálního bohatství. Během uvedeného období došlo ke zdvojnásobení objemu zobchodovaného zboží mezi USA a Mexikem. Současně probíhala i jednání mezi Kanadou a Mexikem. USA byl díky sepsaným dohodám největším obchodním partnerem Kanady a Mexika. Vzhledem k tomu, že společným rysem všech tří zemí byl deficit zahraničního obchodu, snažily se zformovat severoamerickou zónu volného obchodu a tím i vznik třístranného regionálního integračního seskupení. Tato trilaterální jednání vyústila v roce 1992 v podepsání Severoamerické dohody o volném obchodu (North American Free Trade Agreement – NAFTA) a tím došlo k vytvoření severoamerické celokontinentální integrace od 1. ledna 1994. Severoamerická dohoda o volném obchodu NAFTA je tedy obchodní dohoda, která se snaží liberalizovat obchod prostřednictvím omezování obchodních a celních bariér. Podepsáním a ratifikací dohody o NAFTA došlo k hospodářskému sjednocení území o rozloze přes 21 milionů km². Nejdominantnější zemí v rámci NAFTA jsou právě USA, jelikož vytváření přibližně 90 % celkové produkce všech tří členských zemí.[28]

Z hlediska budoucího vývoje integračních procesů na americkém kontinentě hraje významnou roli i snaha o vytvoření Celoamerické dohody o volném obchodu (Free Trade Area of Americas – FTAA). Tato dohoda měla zahrnovat všech 34 zemí Severní a Jižní Ameriky (kromě Kuby) a měla být vytvořena k 1. lednu 2005. Z důvodu velkého počtu jednajících zemí se však uvedený termín nepodařilo splnit a integrační proces začal stagnovat. V současné době je projekt FTAA nahrazován integračními procesy, příp. dohodami na bilaterální úrovni. V roce 2008 tak byla vytvořena Unie jihoamerických zemí UNASUR. USA mají v současnosti platnou dohodu o volném obchodu FTA se 17 zeměmi, některé z nich byly uzavřeny na mnohostranné úrovni v rámci NAFTA. USA dále uzavírají dohody o podpoře obchodu (TPA - Trade Promotin Agreement). Jedná se o novodobou formu dohody o volném obchodu, které liberalizuje obchod ve službách a zaručuje větší ochranu práv a duševního vlastnictví, ochranu a podporu práv zaměstnanců, zajišťuje nový přístup k veřejným zakázkám a řeší spory. Zvláštní kategorií bilaterálních dohod jsou investiční dohody. Takovéto dohody mají USA uzavřeny se 42 státy. Dále jsou Spojené státy americké členem mnohostranných uskupení řešící dohodu o volném obchodu nebo podporují hlubší

ekonomickou spolupráci. Uvést zde můžeme uskupení TPP (TransPacific Partnership), která zahrnuje 8 zemí a APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation), které se skládá z uskupení 21 zemí sousedících s Tichým oceánem. Počátkem roku 2013 Spojené státy americké a Evropská unie formálně deklarovaly zájem o zahájení jednání o vytvoření tzv. Transatlantického obchodního a investičního partnerství (TransAtlantic Trade and Investment Partnership – TTIP). Výsledkem jednání bylo vytvoření největší zóny volného obchodu na světě.[30]

4.4 Socio-ekonomická charakteristika USA

Americká ekonomika vykazuje v mnoho ohledech známky robustního a silného růstu. Daří se jí vytvářet přes 200 000 nových pracovních míst měsíčně. V americké ekonomice je však stále přítomno i několik negativních faktorů, které ohrožují stabilitu růstu a snižují jistotu ekonomů, že ekonomické oživení Spojených států je dlouhodobé. Jde například o poměrně vysokou míru nezaměstnanosti, i přes vytváření nových pracovních míst. Dlouhodobě problematická zůstává i situace v infrastruktuře, kde nízká úroveň investic zpomaluje ekonomický růst. Hlavně u silnic a mostů je situace špatná. Avšak i přes tyto komplikace USA zůstávají atraktivním místem pro investice.

V tabulce na další stránce jsou zaznamenány socio-ekonomické údaje o USA za období od roku 2009 do roku 2013, která ukazují vývoj dané země. Z uvedených údajů je patrné, že Spojené státy americké usilovně pracují na zlepšení ekonomického stavu země. Tato data jsou dále k dispozici v Příloze 5.

Tabulka 3 Socio-ekonomické údaje o USA

USA	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v mil. EUR	10 337 467,7	11 287 923,4	11 147 916,7	12 580 323,8	12 625 630,6
Počet obyvatel	306 771 529	309 347 057	311 721 632	314 112 078	316 497 531
HDP na obyvatele/EUR	33 600	36 400	35 700	40 000	39 900
Nezaměstnanost - roční průměr na 1 000 osob	14 264	14 825	13 747	12 506	11 459
Míra nezaměstnanosti v %	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4
Celková zaměstnanost v tisících	139 877,0	139 064,0	139 869,0	142 469,0	143 929,0
Míra inflace v %	-0,4	1,6	3,2	2,1	1,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu a United States Census Bureau. Dostupné na internetu: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, <http://www.census.gov/popclock/share/jsontocsv.php>, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>

4.5 Zahraniční obchod USA

USA představují nejvýznamnějšího obchodního partnera Evropské unie. V roce 2013 byly USA druhým největším importérem zboží ve světě (15,3 %) a třetím největším exportérem zboží (10,5 %). Dále byly USA druhým největším dovozcem služeb (12,7 %) a současně i druhým největším vývozcem služeb (18,7 %) ve světě. V rámci dovozu PZI (14,5 %) a vývozu PZI (28,1 %) získaly Spojené státy druhou pozici ve světě. Podklady k těmto datům jsou zaznamenány v tabulkách v Příloze 2.[21]

V níže uvedené tabulce lze nalézt údaje k vývoji exportu a importu zboží za období od roku 2009 do roku 2013. S ohledem na výsledky salda lze spatřit, že převažuje import nad exportem. USA tedy spíše zboží a služby dováží, než je vyváží.

Tabulka 4 Export, import a saldo USA (v mld. EUR)

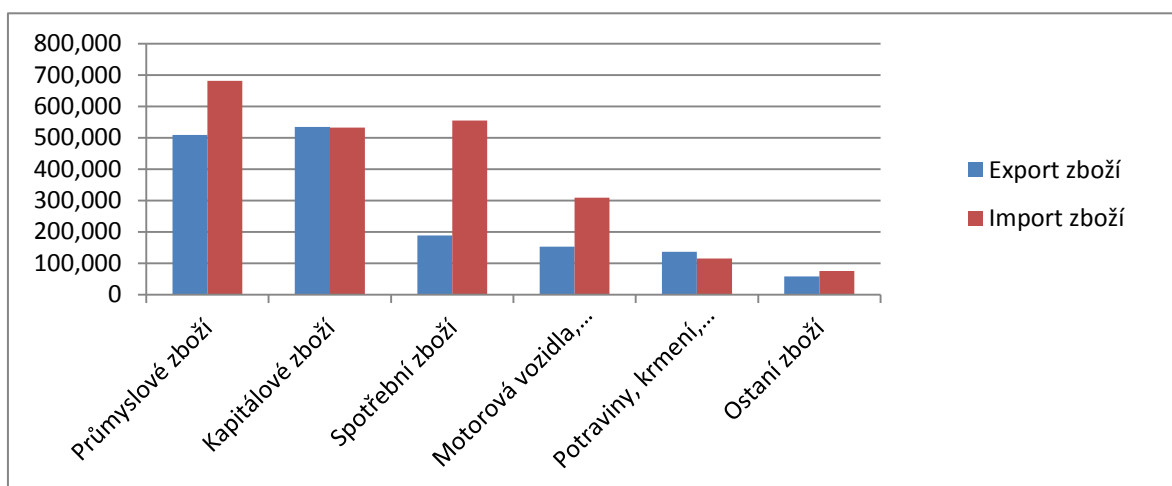
USA	2009	2010	2011	2012	2013
export zboží	757,10	964,40	1 065,00	1 203,10	1 189,40
import zboží	1 150,90	1 485,40	1 627,80	1 817,80	1 753,70
export služeb	353,80	407,80	429,50	490,60	498,50
import služeb	253,30	282,80	287,80	324,40	324,90
saldo	-293,30	-396,00	-421,10	-448,50	-390,70

Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

V exportu zboží Spojených států amerických za rok 2013 převažuje Průmyslové zboží s částkou 509 313 mil. USD, poté Kapitálové zboží ve výši 534 205 mil. USD, Spotřební zboží v částce 189 090 mil. USD, Motorová vozidla ve výši 152 556 mil. USD a Potraviny, krmení, nápoje s částkou 136 184 mil. USD.[31]

V importu zboží pro rok 2013 opět drží první místo Průmyslové zboží s částkou 681 576 mil. USD, následuje Spotřební zboží s částkou 532 743 mil. USD, Kapitálové zboží 554 518 mil. USD, Motorová vozidla s částkou 308 802 mil. USD a poté Potraviny, krmení a nápoje s částkou 115 146 mil. USD. Tato data jsou vyobrazena v Grafu 5. Více dat k obchodu se zbožím lze nalézt v Příloze 6.[31]

Graf 5 USA - Export a import zboží podle sektorů za rok 2013 (v mil. USD)

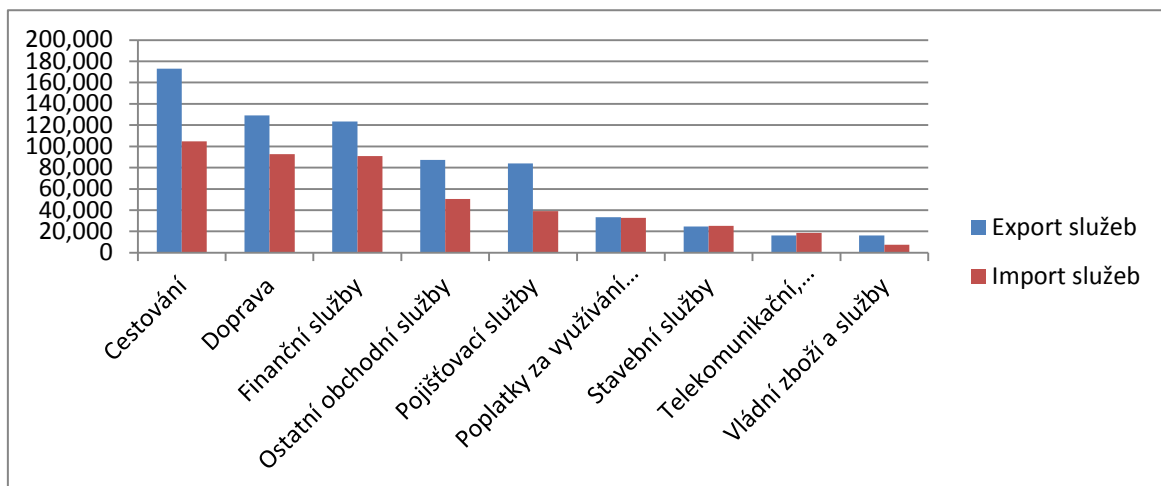

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/2013pr/final_revisions/exh5.xls, https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/2010pr/final_revisions/exh5a.xls

Ve vývozu služeb má v roce 2013, jak lze vidět v Grafu 6, největší podíl v Cestování, tj. 173 131 mil. USD, poté následují Poplatky za využívání duševního vlastnictví v částce 129 178 mil. USD, Ostatní obchodní služby s částkou 123 447 mil. USD, Doprava s 87 267 mil. USD a Finanční služby s částkou 84 066 mil. USD.[32]

Dovoz služeb vede za rok 2013 též v oblasti Cestování s částkou 104 677 mil. USD, Ostatní obchodní služby s částkou 92 710 mil. USD, Doprava ve výši 90 754 mil. USD, Pojišťovací služby s částkou 50 454 mil. USD a Poplatky za využívání duševního vlastnictví ve výši 39 015 mil. USD. Podrobnější data o službách za období 2009 – 2013 jsou uvedeny v tabulkách v Příloze 6.[32]

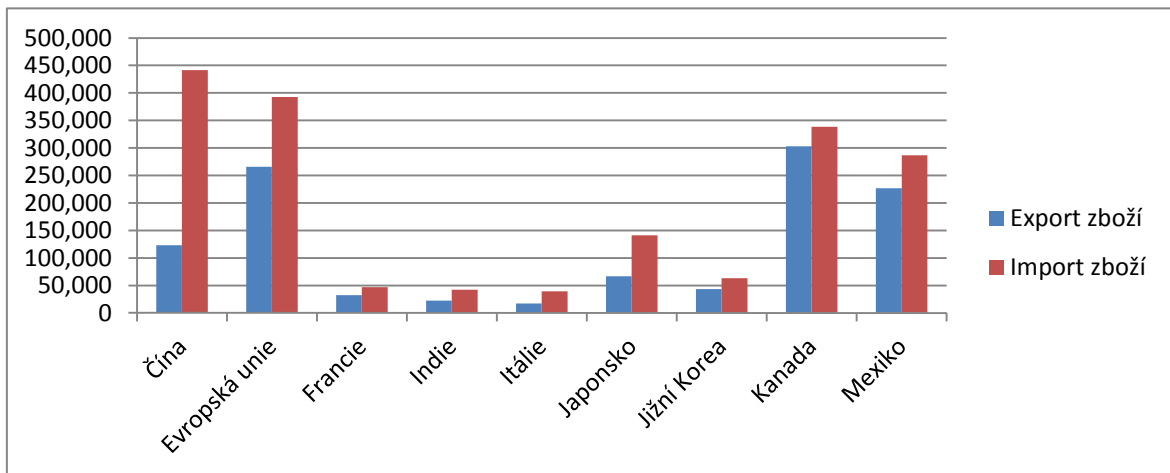
Graf 6 USA - Export a import služeb dle typu za rok 2013 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_time_series.xls

Nejvýznamnějším obchodním partnerem Spojených států amerických je Evropská unie, Kanada, Čína a Mexiko. V roce 2013 se Evropská unie podílela na celkovém vývozu zboží do USA 16,68 % (265 654 mil. USD) a dovozu zboží 17,11 % (392 570 mil. USD). Kanada se podílela na celkovém vývozu zboží 19,03 % (303 048 mil. USD) a dovozu zboží 14,75 % (338 384 mil. USD), Mexiko se podílelo na celkovém vývozu zboží 14,24 % (226 760 mil. USD) a dovozu zboží 12,50 % (286 697 mil. USD), Čína se podílela na vývozu zboží 7,71 % (122 838 mil. USD) a dovozu 19,25 % (441 616 mil. USD) a Japonsko se podílelo na vývozu 4,18 % (66 512 mil. USD) a dovozu 6,16 % (141 267 mil. USD). Pro lepší představu jsou tato data uvedena v Grafu 7 a další data jsou k dispozici v tabulkách v Příloze 6.[33]

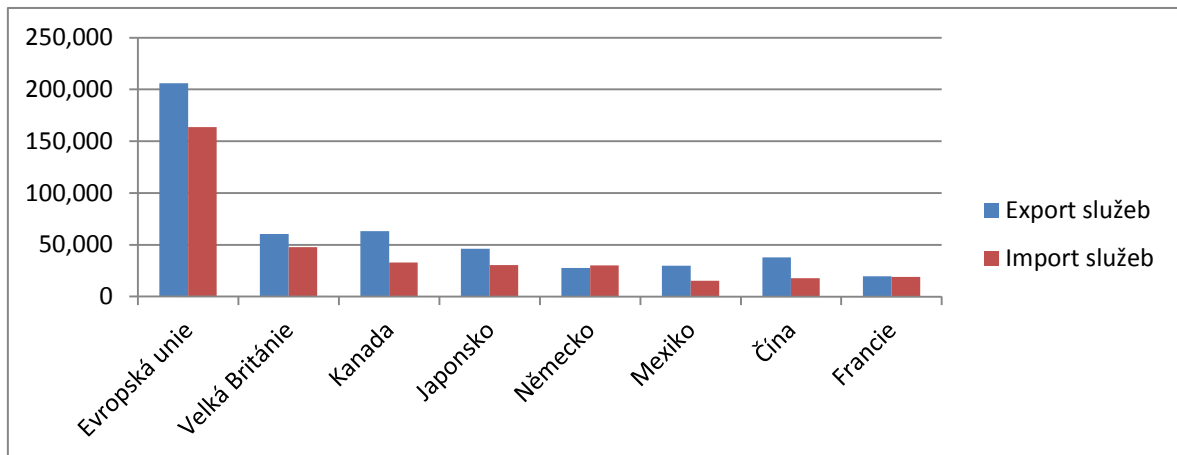
Graf 7 USA - Export a import zboží podle partnera za rok 2013 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Ve službách se pro rok 2013 Evropská unie podílela na celkovém vývozu 29,95 % (205 912 mil. USD) a dovozu 35,39 % (163 538 mil. USD). Kanada se podílela na vývozu služeb do USA 9,21 % (63 281 mil. USD) a dovozu služeb 6,59 % (30 452 mil. USD), Velká Británie měla na vývozu služeb podíl 8,77 % (60 269 mil. USD) a dovozu služeb měla podíl 10,34 % (47 779 mil. USD). Japonsko se v této oblasti na vývozu podílelo 6,73 % (46 270 mil. USD) a v dovozu 6,49 % (30 006 mil. USD). Čína se na vývozu služeb do USA podílela 5,49 % (37 761 mil. USD) a na dovozu služeb se podílela 3,10 % (14 327 mil. USD). Uvedená data jsou zobrazena v Grafu 8. Více informací lze dohledat v tabulkách v Příloze 6.[33]

Graf 8 USA - Export a import služeb podle partnera za rok 2013 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

5 Specifika vztahů EU a USA

EU a USA jsou dvěma subjekty světové ekonomiky, z nichž každý stojí na jedné straně Atlantického oceánu a současně představují největší ekonomiky světa. Obě světová centra jsou těsně spojena bezpečnostními vazbami, vírou v demokratickou vládu, lidská práva a tržní ekonomikou. Společně též řeší politické a bezpečnostní otázky, bojují proti chudobě, za mír a pokrok ve světě. I přes určitá napětí obě mocnosti sdílejí společnou filozofii, tj. udržet a posilovat transatlantické společenství. EU a USA si uvědomují, jak obrovský potenciál představuje rozvoj vzájemných vztahů, a proto partnerství mezi sebou řadí nejen mezi své zahraničně obchodní, ale i strategické priority. Avšak ekonomická síla, kterou disponují, sebou přináší i značnou odpovědnost jak k sobě navzájem, tak ve vztahu k ostatním zemím, zejména vůči rozvojovým a transformujícím se zemím.[30]

Prvním krokem ve spolupráci bylo přijetí Prohlášení o vztazích mezi Evropskými společenstvími a Spojenými státy americkými v listopadu 1990. V tomto prohlášení, které je známo pod názvem Transatlantická deklarace, je vytyčeno několik společných cílů. Mezi tyto cíle patří:

- podpora míru, bezpečnosti, demokracie, svobody a lidských práv ve světě a snaha o silnější a sjednocenou Evropu,
- v rámci vzájemné spolupráce dosáhnout udržitelného ekonomického růstu s nízkou inflací a vysokou mírou zaměstnanosti a lepších sociálních podmínek,
- společně bojovat proti terorismu, šíření drog, obchodování s lidmi, znečišťování životního prostředí, apod., tj. globální témata,
- podílet se na rozvoji světového obchodu a těsnějších hospodářských vztazích,
- posílit transatlantické vztahy v oblasti vzdělávání, vědy, kultury, podnikání, atd.

Transatlantická deklarace však stanovila pouze rámcová pravidla spolupráce mezi Evropskou unií a Spojenými státy, a proto se brzy poté objevily snahy o stanovení konkrétnějších dokumentů pro rozvoj spolupráce. Výsledkem jednání v rozvoji spolupráce byl podpis Nové transatlantické agendy dne 3. prosince 1995. Hlavním

cílem této agendy bylo hlavně vytvoření těsnějších vztahů mezi EU a USA. Současně s Novou transatlantickou agendou byl přijat i Společný akční plán EU a USA. Uvedený plán se zaměřil na konkrétní opatření k posílení transatlantických právních, technických, obchodních, diplomatických a bezpečnostních vazeb. Šlo hlavně o propojení sil s cílem opět podpořit mír, stabilitu, demokracii a rozvoj na celém světě, řešení otázek globálních záležitostí a vytvoření mostů přes Atlantik v oblasti podnikání, vědy, atd. Od podpisu Nové transatlantické agendy bylo podepsáno ještě mnoho dílčích dohod pro zjednodušení obchodu mezi EU a USA. Mezi nejdůležitější bilaterální sektorové dohody patří:

- Dohoda o celní spolupráci a vzájemné pomoci v celních záležitostech, jejímž posláním je hlavně postavit se celním podvodům a podpořit vzájemný obchod,
- Dohoda o vědecké a technologické spolupráci, která má posílit společné aktivity mezi vědeckými institucemi EU a řadou vládních výzkumných společností v USA, tzn. společné využívání výzkumných zařízení, výměnu informací, pořádání vědeckých konferencí, apod.,
- Dohoda o vzájemném uznávání, v níž jde o harmonizaci a eliminaci přebytečných norem ve vzájemném obchodu např. u standardů a certifikátů v oblasti telekomunikačních zařízení, lékařského zařízení, bezpečnosti, apod.,
- Dohoda o veterinární ekvivalenci, která směřuje k usnadnění obchodu se živými zvířaty a živočišnými produkty.[34]

V souvislosti s Novou transatlantickou agendou byl v roce 1995 zahájen Transatlantický obchodní dialog (Trans-Atlantic Business Dialogue - TABD). Tento dialog je založený na spolupráci nejvýznamnějších představitelů průmyslu a obchodu z EU a USA, kteří se pravidelně scházejí. Na těchto schůzích si předávají informace, zkušenosti, doporučení, návrhy a konzultují svá stanoviska. Zaměřují se na podporu vzájemného obchodu a další odstraňování obchodních bariér. Dále řeší i problémy globální povahy, tj. globální oteplování, terorismu, atd. Na globální hrozby dále navázala dohoda z japonského Kjóta z roku 1997, tzv. Kjótský protokol. V této dohodě se signatáři zavázali do roku 2012 snížit produkci plynů způsobující globální oteplování ve srovnání s rokem 1990 v průměru o 5,2 % (EU o 8 % a USA o 7 %).

Nástupem nového amerického prezidenta však v roce 2001 došlo k obratu ze strany USA, kdy prezident zpochybnil důsledky emisí na klima a prohlásil, že Spojené státy Kjótský protokol nebudou ratifikovat. Tento postoj vyvol řadu protestů nejen v EU. USA tak odstoupením od protokolu zmařila jednání, které od roku 1997 probíhala, a distancovaly se od jedné z nejdůležitějších oblastí transatlantické spolupráce.[34]

K dalšímu prohloubení ekonomických vztahů EU a USA došlo v květnu 1998, kdy bylo vytvořeno Transatlantické ekonomické partnerství (Transatlantic Economic Partnership - TEP). Toto partnerství má být nástrojem k postupnému vytvoření otevřenějšího a přístupnějšího světového obchodního partnerství a rozvoji bilaterálních (dvoustranných) vztahů. S ohledem na tyto cíle došlo téhož roku k přijetí Akčního plánu pro realizaci TEP. Daný dokument konkretizuje oblasti spolupráce na multilaterální a bilaterální úrovni. Mnohostranné (multilaterální) snahy se soustřeďují hlavně ve Světové obchodní organizaci (WTO). Jedná se o snahy liberalizace služeb, reformy společné zemědělské politiky EU, lepší ochrana práv duševního vlastnictví, snižování cel, usnadnění pohybu investic, apod.[34]

V roce 2007 byla vytvořena Transatlantická ekonomická rada z důvodu přenastavení minulých pravidel a zaměření se na nové technologie jako jsou elektrická auta nebo nanotechnologie. Následně v roce 2009 vznikla transatlantická Energetická rada EU-USA. Vznikem této rady má dojít k urychlení spolupráce v oblasti energetické politiky a technologického výzkumu. Za úkol má stanovit nový rámec pro bilaterální dialog o energetické bezpečnosti a souvisejících politikách s cílem většího využití nízkouhlíkových zdrojů energie. Řeší tedy i záležitosti energetické bezpečnosti a vliv energetiky na klimatické změny. V témže roce došlo k ukončení dlouholetého obchodního sporu mezi EU na jedné straně a USA a některými latinskoamerickými státy na druhé straně, který se týkal importu banánu. Spor vypukl v roce 1993. Důvodem bylo uvalení cel a množstevních kvót na banány dovážené z Latinské a Střední Ameriky (Chiquita) ze strany EU. Odůvodnění těchto omezení ze strany EU bylo takové, že americké banány nesplňují kvalitní normy, tj. nízký podíl dužiny a tlustá slupka. Oproti tomuto omezení se vláda USA ohradila a zažalovala EU u Světové obchodní organizace (WTO), která nakonec potvrdila, že evropská opatření odporují zásadám volného obchodu, tak jak je WTO definovala. Výsledně tedy bylo dojednáno, že EU, která je největším světovým dovozcem banánů, značně

sníží cla na jejich import z Latinské Ameriky, která se dlouhodobě cítila diskriminována ze strany EU. Současně bylo domluveno, že EU poskytne 200 mil. EUR pěstitelům banánů v některých afrických, karibských a pacifických státech.[35]

5.1 Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP)

TTIP je bilaterální dohoda mezi EU a USA, která má zcela uvolnit trh mezi EU a USA, odstranit překážky pro investory i vzájemný obchod. Jedná se o jednu z nejdůležitějších bilaterálních smluv, kterou EU uzavírá. Dohoda je totiž postavena na skutečnosti, že USA a EU jsou těmi největšími světovými obchodníky i investory obecně, sobě navzájem i pro většinu třetích zemí. Celková obchodní výměna mezi EU a USA dosáhla v roce 2011 hodnoty 702,6 miliard EUR. Každý den mezi EU a USA probíhá obchod se zbožím a službami za 2 miliardy EUR. Jejich vzájemné přímé investice dosazují výše téměř 3 biliony EUR. V současné době EU a USA společně vytváří téměř polovinu světového HDP (celkem 47 % - EU přes 25 % a USA přes 21 %) a skoro třetinu objemu celkového světového obchodu (EU 17 % a USA 13,4 %). Odhaduje se, že umožní navýšit export z EU do USA až o 28 %. Očekává se i pozitivní dopad na tvorbu pracovních míst. Podle předpokladů a předběžných analýz by uzavření dohody mohlo do roku 2027 zvýšit HDP EU o 0,5 % a HDP USA o 0,4 %. Tato dohoda však výrazně promlouvá i do zahraniční politiky tvorbou společných globálních standardů, které budou závazné pro EU a USA. Smlouva má zjednodušeně řečeno stanovit, že předpisy pro zboží platné v USA jsou automaticky platné i v Evropě a naopak.[36]

Uzavření dohody by mohlo mít dopad i na celosvětovou ekonomiku. V důsledku zvýšené poptávky po surovinách, subdodávkách a dalších vstupech existují předpoklady, že by došlo ke zvýšení obchodu EU se třetími zeměmi. Podle údajů Světové obchodní organizace je průměrná celní sazba USA 3,5 % a EU 5,2 %. Pokud by došlo k odstranění cel, znamenalo by to podle Evropské komise zvýšení HDP EU do roku 2027 zhruba o 0,1 %. Značný význam má eliminace cel zejména v sektorech

jako jsou zpracované zemědělské produkty, textil, oděvy, obuv, atd., kde tarifní zatížení stále znamená značnou překážku samo o sobě.[36]

5.2 Dovožní podmínky USA

Podmínky pro dovoz zboží a služeb do Spojených států amerických se liší pro státy s udělenou a bez udělené doložky nejvyšších výhod. Státům zařazeným do programu GSP, tj. Všeobecný systém preferencí (jako formu pomoci rozvoje a transformujícím se ekonomikám) poskytují USA celní preference GSP, které umožňují dovoz zboží s nulovým tarifem. Nové členské země EU byly ke dni 1. 5. 2004 z režimu GSP vyloučeny. Jinak jsou USA z hlediska dovozních podmínek relativně liberální zemí. Konkrétní dovozní režim s danou zemí závisí na šíři obchodních vztahů a její příslušnosti k mezinárodním organizacím.[37]

Dovožní režim USA se řídí zákonem „Tariff Act of 1930“. Tento režim stanoví obecné podmínky zahraničního obchodu a pravidla výpočtu cla. Vedle tohoto zákona je v platnosti řada dalších dílčích zákonů. Jsou přitom používány jak tarifní, tak netarifní překážky obchodu. Mezi položky s jednodušším dovozním režimem, nezátížené ochranným clem, patří široký sortiment spotřebního zboží a některých průmyslových zařízení. Z důvodu bezpečnostního a zdravotního rizika některé druhy zboží naopak patří do skupiny výrobků, jejich uvedení na trh podléhá atestaci, certifikaci a jeho dovoz komplikují dovozní předpisy při vysoké celní sazbě. Jedná se pro představu např. o léky, radioaktivní materiály, zbraně, alkoholické nápoje, drůbež, vejce, apod.[37]

5.3 Bariéry zahraničního obchodu

Jednotlivé státy mohou používat rozdílné prostředky k ochraně svého domácího trhu. Je jich celá řada, od smluvních a autonomních omezení tarifního a netarifního charakteru po administrativní a technické překážky.

Smluvní prostředky k ochraně domácího trhu jsou uplatňovány v bilaterálních a multilaterálních mezinárodních ekonomických vztazích formovaných na úrovni jednotlivých států. Základem pro tato smluvní ujednání jsou autonomní prostředky

obchodní politiky. Příkladem smluvních ujednání jsou např. obchodní smlouvy, platební nebo úvěrové dohody.

Autonomní prostředky naopak vycházejí z jednostranných zájmů a rozhodnutí státu. Cílem těchto prostředků je regulovat či dokonce zcela vyloučit přístup zahraniční konkurence na domácí trh. Rozhodnutí o využití autonomních opatření však musí respektovat smlouvy a dohody, které stát uzavřel v rámci smluvních opatření mezinárodní politiky. Autonomní prostředky lze rozdělit na tarifní a netarifní. Tarifní opatření vyjadřuje jednostranné rozhodnutí státu, kdežto netarifní opatření znamená uzavření autolimitační dohody, např. dohody o dobrovolném omezení vývozu. Příkladem tarifních opatření jsou cla a netarifních opatření jsou množstevní omezení (kvantitativní restrikce).[37]

5.4 Ochrana domácího trhu USA

Hlavními vládními organizacemi, které se zabývají ochranou domácího trhu nebo zájmů amerických společností v zahraničí, jsou:

- U. S. Department of Commerce (Ministerstvo obchodu), které navrhuje základní principy domácí obchodní politiky včetně programu GSP a řídí antidumpingová šetření,
- Office the U. S. Trade Representative (Úřad obchodního představitele) s působností v oblasti práv duševního vlastnictví, překážek obchodu a vyjednávání ve WTO,
- U. S. International Trade Commission podílející se na řešení obchodních sporů, hlavně v oblasti antidumpingu a dodržování amerických zákonů a technických předpisů ze strany zahraničních dovozců a prodejců,
- U. S. FDA (U. S. Food and Drug Administration) jež vydává nové předpisy a kontroluje nezávadnost potravin, nápojů a léků dovážených do USA.

Nejdůležitější formy ochrany trhu USA zahrnují bariéry zavedené z důvodu národní bezpečnosti nebo celní a netarifní překážky sloužící k ochraně domácího odvětví. Zákaz dovozu z hlediska národní bezpečnosti lze vyhlásit na základě petice amerických podniků podaných podle odstavce 232 Zákona o rozvoji obchodu „Trade

Development Act of 1962“. Ochranná opatření lze schválit na dobu neurčitou. Dopad dovozu na národní bezpečnost posuzuje Ministerstvo obchodu USA. Opatření z titulu národní bezpečnosti, zavedená a platná od roku 2003, zavádí povinnou registraci dovozce, certifikaci původu potravinářského zboží a jeho povinnou notifikaci před vstupem na území USA. Příkladem zavedených ochranných opatření je pravidelné, četné a důsledné uplatňování antidumpingových řízení a zavádění dodatečných cel, která vyhláší prezident. Některé celní sazby zůstávají na značně vysoké úrovni – pro př. dovoz textilu, obuvi, hotelového porcelánu je zatížen clem až do výše 40 %. Pro dovoz ořechů je trh v podstatě uzavřen z důvodu aplikace celní sazby nad 100 %.[38]

5.5 Ochrana vnitřního trhu EU

Při ochraně trhu se EU opírá o jednotný celní sazebník a o soubor nástrojů na ochranu trhu. Společný postup navenek znamená prosazení pravidel a obchodních závazků partnerských států na jejich trzích a především uzavírání obchodních smluv nebo smluv s obchodními částmi na nadnárodní úrovni. Společná obchodní politika využívá k ochraně vnitřního trhu nástroje, jejichž konstrukce a fungování jsou podřízeny pravidlům mnohostranného obchodního systému.[11]

Základním nástrojem je celní kodex a na něj navazující jednotný celní sazebník. Celní kodex obsahuje celní předpisy, které jsou jednotně používány na celním území Evropského společenství. Celní sazebník EU vychází z Harmonizovaného systému Světové celní organizace (WCO) a jeho šestimístná specifikace zboží je doplněna na desetimístnou, aby ho bylo možné využít pro statistické účely nejen na úrovni EU, ale i v národních statistikách jednotlivých členských států. Celní sazebník dále obsahuje celní sazby, podklady pro vyměňování cel (kvóty), preferenční sazby, atd. [11]

Další skupinou nástrojů jsou nástroje na jinou než celní ochranu vnitřního trhu. Nejvýznamnější jsou antidumping a vyrovnávací opatření, ochranné opatření a systém automatických dovozních licencí.[11]

5.6 Překážky obchodu mezi EU a USA a jejich odstraňování

Již delší dobu se pracuje na vzájemných obchodních vztazích mezi EU a USA v rámci jednání o uzavření již výše zmíněného Transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP). TTIP by měla mít 24 kapitol rozdělených do 3 částí. Společně by měli docílit:

- lepšího přístupu na trh USA,
- omezení byrokracie a nákladů, tzn. spolupráci v oblasti regulace,
- stanovení nových pravidel pro jednodušší a spravedlivější export, import a investice.[39]

5.6.1 Lepší přístup na trh USA

Pro snazší přístup na trhy má dojít k odstranění všech zbývajících cel vzájemného obchodu, které již sice byly značně sníženy v rámci vyjednávání GATT a WTO. Při omezení cel se však bude brát ohled na speciální podmínky pro citlivé produkty, které by byly odstraňovány v postupných krocích v delším časovém intervalu. Kromě tarifních opatření typických pro tuto fázi ekonomické integrace je cílem vyjednávání též otevřít sektor služeb i v nových oblastech. Celkově jde tedy o záměr vzájemný obchod liberalizovat. Dosažení vyššího stupně liberalizace se vztahuje i na investiční toky a zjednodušení a zrovnoprávnění přístupu nerezidentů na trh investic a veřejných zakázek. Nejsložitější bude omezení cel v sektoru zemědělství. Jde totiž o sektor, který je na obou stranách značně dotovaný a chráněný před levnější zahraniční produkcí. [40]

5.6.2 Omezení byrokracie a nákladů

Tento bod je ústředním tématem vyjednávání. Důvodem je, že největší překážkou transatlantického obchodu jsou tzv. „blind the border“ bariéry, které v konečném důsledku mohou odpovídat clům ve výši 10 – 20 %. Jedná se o rozdílné technické, bezpečnostní a environmentální standardy, kterým se musí obchodující subjekty přizpůsobit, pokud chtějí působit na daném trhu. Hlavní část vyjednávání by měla být v oblasti sanitární a fytosanitární ochrany a technických bariér obchodu. Cílem TTIP je přispět ke vzájemnému uznávání či dokonce odstranění nadbytečných

legislativních požadavků, které se na evropském a americkém trhu liší. Dohoda by současně měla do budoucna působit i na vzájemnou tvorbu a harmonizaci dalších legislativních opatření. Obecně lze uvést, že odlišné licenční, certifikační, technické či jiné obdobné legislativní standardy představují pro firmy dodatečné finanční i administrativní náklady. Toto by měla vzájemná dohoda eliminovat a harmonizovat na obou stranách. Finanční prostředky ušetřené v rámci těchto nákladů by firmy mohli využít efektivněji, právě třeba v oblasti investic, rozvoje, apod. Pokles nákladů by též bylo znát na cenách importovaného zboží, vzrostl by tím objem exportů, produkce firem, atd. Je zřejmé, že nebude možné odstranit všechny netarifní překážky, ale je možné je zredukovat alespoň na polovinu.[39]

5.6.3 Stanovení nových pravidel pro export, import a investice

Pokud dojde k úspěšnému zakončení jednání v oblasti TTIP, bude se jednat o největší bilaterální obchodní dohodu. Díky své rozsáhlosti se předpokládá, že by tato dohoda mohla upevnit a dále rozvíjet pravidla celosvětového obchodu v oblastech, jako jsou právo duševního vlastnictví, ochrana životního prostředí či pracovní síly. Dále by měla dohoda řešit otázky protekcionismu, státních dotací či exportních omezení surovin, jejich bilaterální úprava by mohla přinést základy pro úpravu celosvětovou. [40]

5.7 Zahraniční obchod mezi EU a USA

EU a USA tvoří víc jako polovinu světového hospodářství. Jejich ekonomiky jsou na sobě závislé. Jejich transatlantické vztahy určují další směr globální ekonomiky, proto jsou EU a USA největšími obchodními a investičními partnery pro všechny ostatní země ve světové ekonomice.

USA představují nejdůležitějšího globálního partnera EU. Spolupráce je usnadněna vzájemnou kulturní a hodnotovou blízkostí, tzn. oba partneři představují entity založené na hodnotách tržního hospodářství, demokracie, úcty k lidským právům a právního státu. V ekonomické oblasti představují USA největšího obchodního partnera EU, měřeno objemem vzájemné výměny zboží a služeb. Důležitost jejich ekonomických vztahů je podtržena v rámci transatlantických dohod.

V roce 2013 export zboží z EU do USA činil 288,3 mld. EUR a import zboží dosáhl hodnoty 196,1 mld. EUR. S porovnáním výsledků z roku 2009 došlo k nárůstu exportu o 41,46 % a u importu o 26,27 %. V rámci exportu služeb z EU do USA byla dosažena částka ve výši 158,8 mld. EUR a import služeb činil 146,1 mld. EUR. Oproti roku 2009 došlo k navýšení exportu služeb o 25,63 % a importu služeb o 14,14 %. Dále v roce 2011 došlo k výraznému posunu u přímých zahraničních investic, kde investice EU do USA byla ve výši 260,5 mld. EUR (oproti roku 2009 šlo o nárůst o 139,87 %) a investice USA do EU dosáhla hodnoty 163,4 % (s porovnáním roku 2009 došlo ke zvýšení o 71,64 %). Více informací poskytuje níže uvedená tabulka a její rozpad do následujících Grafů 9 - 11. Dále jsou tato data k dispozici i v Příloze 7.[41]

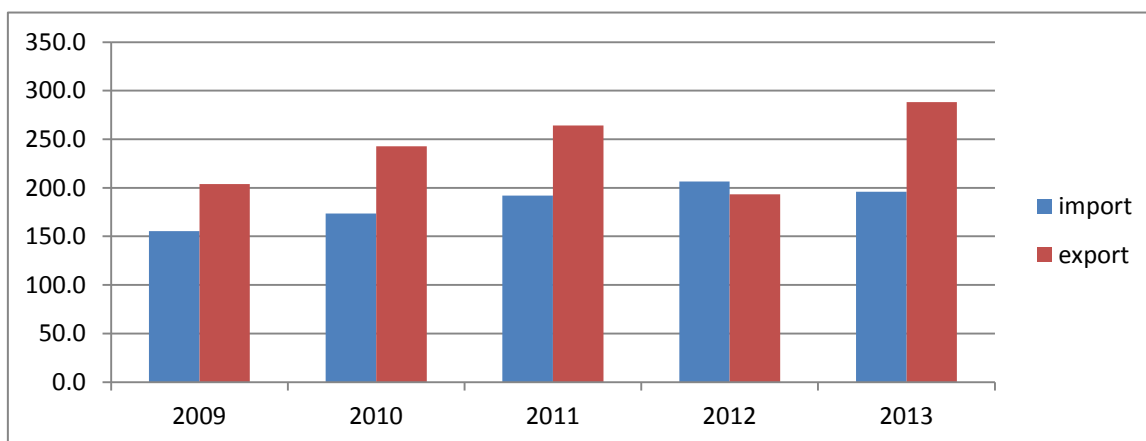
Tabulka 5 Obchod EU s USA

Obchod EU s USA - zboží	2009	2010	2011	2012	2013
import v mld. EUR	155,3	173,4	192,0	206,5	196,1
export v mld. EUR	203,8	242,7	264,1	193,2	288,3
Obchod EU s USA - služby	2009	2010	2011	2012	2013
import v mld. EUR	128,0	134,7	141,1	148,9	146,1
export v mld. EUR	126,4	138,0	148,1	163,0	158,8
Přímé zahraniční investice	2009	2010	2011	2012	
Investice z EU do USA v mld. EUR	108,6	77,8	260,5	98,8	
Investice z USA do EU v mld. EUR	95,2	60,5	163,4	62,9	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

Z níže uvedeného grafu lze vidět převahu exportu EU do USA. Největší hodnotu exportu EU do USA bylo dosaženo v období 2009 – 2013 právě v roce 2013. Dovoz do EU z USA též stoupá, ale již pomaleji ve srovnání s exportem.

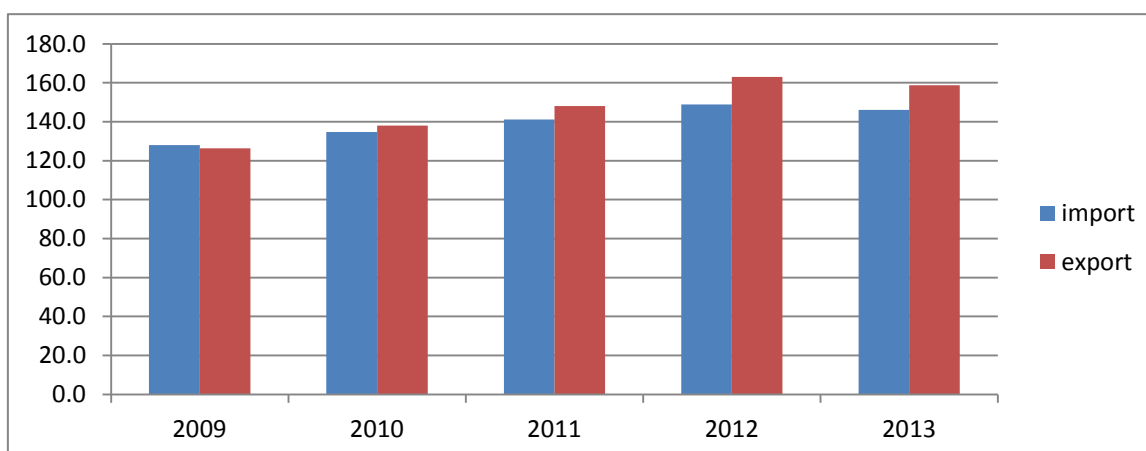
Graf 9 Obchod EU s USA se zbožím za období 2009 – 2013 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

Graf 10 ukazuje vývoj obchodu EU s USA v oblasti služeb. Opět převazuje export z EU do USA oproti importu do EU z USA. Již však není tak značný rozdíl mezi exportem a importem, jako je tomu u obchodu se zbožím.

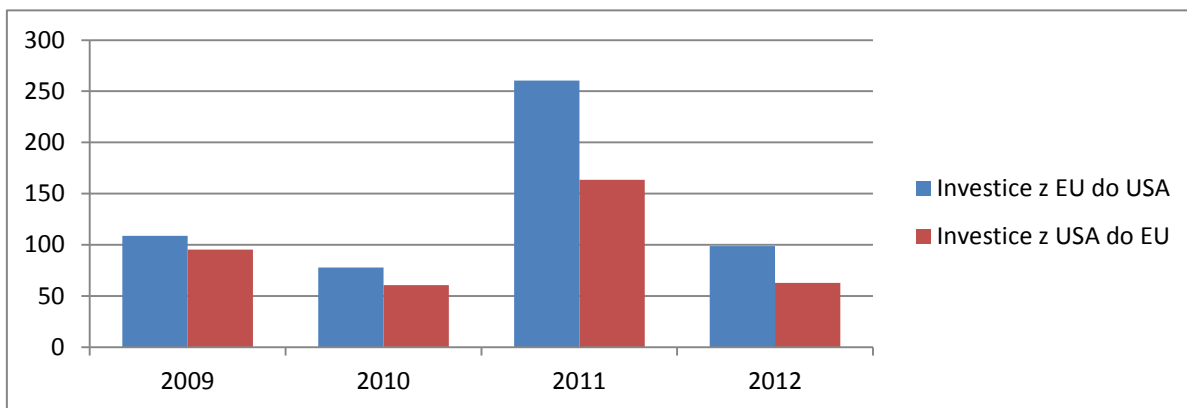
Graf 10 Obchod EU s USA se službami za období 2009 – 2013 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

Oblast přímých zahraničních investic dle Grafu 11 zaznamenala nejvyšší hodnoty v roce 2011. Nyní postupně klesá, ale očekává se jejich opětovný růst v souvislosti s jednáním o uzavření TTIP (Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA).

Graf 11 Přímé zahraniční investice EU a USA za období 2009 – 2012 (v mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

6 Shrnutí výsledků

Evropská unie a Spojené státy americké představují dvě největší ekonomiky světa. Jsou subjekty světové ekonomiky, z nich každá stojí na jedné straně Atlantického oceánu. EU a USA spolu navzájem spoluprací, rozšiřují oblasti společného zájmu, podepisují a projednávají společné dohody a prosazují liberalizaci. Z aktuálních statistických dat ohledně EU a USA lze spatřovat růst hodnoty vzájemného obchodu a tím i růst jejich ekonomik.

Prvním krokem ve spolupráci bylo přijetí Prohlášení o vztazích mezi Evropskými společenstvími a Spojenými státy americkými v roce 1990. Toto prohlášení je známo pod názvem Transatlantická deklarace. Pro vytvoření těsnějších vztahů mezi EU a USA byla podepsána v roce 1995 Nová transatlantická agenda a současně byl přijat i Společný akční plán EU a USA. V souvislosti s Novou transatlantickou agendou byl v roce 1995 zahájen Transatlantický obchodní dialog (TABD) založený na spolupráci nejvýznamnějších představitelů průmyslu a obchodu z EU a USA. Jednání o spolupráci se později nevztahovala jen na obchod, ale i na řešení problémů globální povahy, tzv. Kjótský protokol z roku 1997. Bohužel nástupem nového prezidenta USA došlo k zamítnutí ratifikace dohody. Tímto jednáním se USA distancovali od jedné z nejdůležitějších oblastí transatlantické spolupráce. Další prohloubení ekonomických vztahů mezi EU a USA nastalo vytvořením Transatlantického ekonomického partnerství (TEP) roku 1998 pro postupné otevření a zpřístupnění světového obchodního partnerství. Dále až v roce 2007 byla vytvořena Transatlantická ekonomická rada, aby došlo k přenastavení minulých pravidel a pozornost se zaměřila na technologie. Následně v roce 2009 vznikla transatlantická Energetická rada EU-USA z důvodu spolupráce v energetice a technologickém výzkumu. Na základě poznatků uvedené v této práci lze říci, že se EU a USA společně snaží o liberalizaci hospodářských vztahů a pracují na odstranění překážek. Obě strany tedy usilovně pracují na to, aby našli cestu k vytvoření volnějšího trhu.

Dále lze pozorovat, že se ekonomiky EU a USA neustále rozrůstají. USA se však nadále potýkají s dlouhodobým problémem nezaměstnanosti, která oproti EU stále roste místo jejího klesání. To má dopad na ekonomiku USA formou snížení jejího rozvoje.

Tato situace by mohla být zlepšena přijetím Transatlantické dohody mezi EU a USA, od které se očekává vznik nových pracovních příležitostí a tím zlepšení této situace.

Aktuálně je tedy předmětem další spolupráce mezi EU a USA celosvětově sledovaná jednání o uzavření Transatlantické dohody o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP). Jedná se totiž o bilaterální dohodu mezi EU a USA, která má zcela uvolnit trh mezi EU a USA, odstranit překážky pro investory i vzájemný obchod. Uzavření této dohody by mohlo mít dopad i na celosvětovou ekonomiku. Tato dohoda by tedy znamenala značné odstranění překážek vzájemného obchodu mezi EU a USA, které zatím přetrvávají – například stále existují celní tarify na mnohé zboží. Smlouva však není zaměřena jen na odstranění cel, ale navrhuje i řadu sblížení v předpisech, normách a zákonech obou subjektů týkající se výrobků samotných.

7 Závěry a doporučení

Cílem práce bylo analyzovat vzájemné hospodářské a obchodní vztahy mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými. Vystihnout jejich význam v zahraničně obchodní spolupráci a dále zmínit překážky ve vzájemném obchodě a možnost jejich řešení.

Uvedené téma jsem si vybrala s ohledem na studovaný předmět Mezinárodní obchod (MEZOB) vyučovaný na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové (FIM UHK), který mě zaujal. Chtěla jsem se obchodem se zahraničím více seznámit a k tomu jsem zvolila nejčastěji zmiňované a rozebírané ekonomiky světa, kterými jsou Evropská unie a Spojené státy americké.

EU a USA jsou „klíčovými hráči“ na poli světového obchodu. Vzájemný objem obchodu představuje skoro třetinu objemu celkového světového obchodu (EU 17 % a USA 13,4 %) a v současné době společně vytváří téměř polovinu světového HDP (celkem 47 % - EU přes 25 % a USA přes 21 %). Jejich spolupráci lze považovat za jednu z neúspěšnějších v dějinách. V roce 2012 dosáhla transatlantická obchodní výměna denně v průměru kolem 1,4 mld. EUR. Evropská unie do Spojených států amerických více exportuje, než z ní dováží. Vzájemný obchodní vztah EU a USA do značné míry ovlivňuje světové hospodářství i proto, že EU a USA jsou největšími obchodními partnery většiny států světa. Transatlantické partnerství EU a USA představuje geopolitický faktor, který do značné míry určuje současné mezinárodněpolitické uspořádání světa. Ekonomické a obchodní vztahy EU a USA jsou na velmi dobré úrovni.

Společné cíle uplatňují prostřednictvím Světové obchodní organizace (WTO). Obchodní výměnu mezi Spojenými státy americkými a Evropskou unií by mělo ještě zvýšit uzavření Transatlantického obchodního a investičního partnerství (TTIP). Toto partnerství má zajistit lepší kooperaci při odstraňování technických překážek v obchodě mezi EU a USA a současně posílit společnou spolupráci v oblasti duševního vlastnictví. Důležitou částí je i oblast životního prostředí, bezpečnosti a řešení globálních problémů.

Na druhou stranu vyjednávané partnerství EU a USA má i negativní ohlasy. Smlouva má totiž stanovit, že předpisy pro zboží platné v USA budou automaticky platné i v Evropě a naopak. Pokud tedy je v USA povoleno krmení prasat výrobkem, který je v Evropě zakázán, musí Evropané přijmout tento fakt a akceptovat dovoz takého to masa bez celních přírážek či dokonce nepovolovat jeho dovoz. Největší obavou je skutečnost, že po dokončení jednání a akceptaci partnerství již danou smlouvu nikdo nezruší, i když se nakonec zjistí, že má úplně opačné účinky, než bylo očekáváno. Dále odpůrci nesouhlasí s nerespektováním odlišností, odlišnými názory na věc. Přece jen specifika a odlišnosti mají vždy svůj důvod. Evropa má za sebou zcela jinou historii, zcela jiný kulturní vývoj než USA. Evropané nahlížejí na věci jinak než Američané. Pro příklad lze uvést, že Evropa nepodporuje syntetické hormony (využívány na hovězí) a naopak Amerika se tomu nebrání. Výsledek ohledně uzavření Transatlantického obchodního a investičního partnerství závisí na tom, zda ho všichni účastníci schválí, či ne. Pokud ho totiž jeden jediný účastník neschválí, celá dohoda padne.

8 Seznam použité literatury

- [1] KUNEŠOVÁ, Hana. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 3., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xx, 386 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-502-2.
- [2] FIALOVÁ, Helena a Jan FIALA. Ekonomický výkladový slovník: [kompletní přehledná příručka pro studium a manažerskou praxi]. 9. aktualiz. vyd. Praha: A plus, 2011, 194 s. ISBN 978-809-0380-455.
- [3] ŽÁK, Milan. Hospodářská politika I. 2. dotisk 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998, 100 s. ISBN 80-707-9438-0.
- [4] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Co je to inflace?. Česká národní banka [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_je_inflace.html
- [5] JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-802-4743-868.
- [6] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 364 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.
- [7] MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. Obchodní podnikání ve 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 520 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.
- [8] BENEŠ, Vlastislav. Zahraniční obchod: [příručka pro obchodní praxi]. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 328 s. ISBN 80-247-0558-3.
- [9] SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod: teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 367 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
- [10] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Zahraniční obchod [online]. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/EC00307551/\\$File/60081312.xls](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/EC00307551/$File/60081312.xls)
- [11] KALÍNSKÁ, Emilie. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

[12] KOVÁRNÍK, Jaroslav. Mezinárodní obchod. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus Hradec Králové, 2013, 126 s. ISBN 978-80-7435-361-4.

[13] EUROPA.EU: Jak funguje Evropská unie. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/index_cs.htm

[14] EUROPA.EU: Historie Evropské unie. [online]. [cit. 2014-07-08]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_cs.htm

[15] EUROSOP.CZ: Základní data o EU [online]. [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9021/sekce/zakladni-data-o-eu/>

[16] MZV.CZ: Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/historie_evropske_unie/

[17] EUROSOP.CZ: Obchodní politika. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>

[18] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU: Společná obchodní politika Evropské unie [online]. 2005 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/26809/29280/316951/priloha002.pdf>

[19] EUROSOP.CZ: Vnější ekonomické vztahy. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>

[20] EUROPA.EU: Evropská unie. Ekonomika EU [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/economy/index_cs.htm

[21] EUROPEAN COMMISSION: Directorate General for Trade. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

[22] EUROPEAN COMMISSION: Eurostat. International trade in goods [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

explained/index.php/International_trade_in_goods/cs#Obchod_mimo_EU_28extra-EU.29

[23] EUROPEAN COMMISSION: Eurostat. International trade in services [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services

[24] EUROPEAN COMMISSION: Eurostat. Extra-EU trade by partner [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

[25] ZEMEPIS.NET: USA - Informace o státě. [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <http://www.zemepis.net/zeme-usa>

[26] VELVYSLANECTVÍ SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH PRAHA: Historie USA [online]. [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://czech.prague.usembassy.gov/historie-usa.html>

[27] AMERICKÉ CENTRUM: American center U.S. Embassy Prague. Stručná historie USA [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <http://www.americkecentrum.cz/strucna-historie-usa>

[28] KUNEŠOVÁ, Hana. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 3., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xx, 386 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-502-2.

[29] AMERICKÉ CENTRUM: American center U.S. Embassy Prague. Státy USA [online]. [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://www.americkecentrum.cz/staty>

[30] KOZÁK, Kryštof. Zahraniční politika USA na začátku 21. století. Editor Jakub Lepš, Michal Thim. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2009, 308 s. ISBN 978-80-87092-11-8. Dostupné z: http://www.amo.cz/editor/image/produkty1_soubory/amo_usa-web.pdf

[31] UNITED STATES CENSUS BUREAU: Official source US Exports and Imports Statistics. Foreign Trade [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/2013pr/final_revisions/

- [32] U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE: Bureau of Economic Analysis. International Economic Accounts [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_time_series.xls
- [33] U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE: Bureau of Economic Analysis. International Economic Accounts [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls
- [34] CIHELKOVÁ, Eva. Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xxxii, 709 s. ISBN 80-717-9804-5.
- [35] EURACTIV.CZ: Transatlantické vztahy. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/eu-usa-transatlanticke-vztahy>
- [36] BUSINESSINFO.CZ: Portál pro podnikání a export. Zahraniční obchod: Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/transatlanticka-dohoda-o-obchodu-a-investicich-mezi-eu-a-usa-ttip-41079.html#!>
- [37] ŠTRACH, Pavel. Mezinárodní management. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 167 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2987-9.
- [38] BUSINESSINFO.CZ: Portál pro podnikání a export. Zahraniční obchod: Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/transatlanticka-dohoda-o-obchodu-a-investicich-mezi-eu-a-usa-ttip-41079.html#!>
- [39] EUROSKOP.CZ: TTIP: budoucnost vztahů EU a USA? [online]. 2013 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/22106/clanek/ttip-budoucnost-vztahu-eu-a-usa/>
- [40] ČMKOS: Transatlantické obchodní vztahy a pohled EHSV na posílenou spolupráci a případnou dohodu o volném obchodu mezi EU a USA [online]. 4. června 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.cmkos.cz/webmagazine/download.asp?idg=131&file=17203_eesc-2013-05469-00-00-ac-tra-cs_242.doc

[41] EUROPEAN COMMISSION: Statistics of trade [online]. [cit. 2015-03-28].

Dostupné

z:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

9 Seznam příloh

Příloha 1	Seznam členských států EU
Příloha 2	Přehled světového exportu a importu zboží, služeb a PZI
Příloha 3	Socio-ekonomické údaje o EU
Příloha 4	Přehled exportu a importu zboží a služeb EU
Příloha 5	Socio-ekonomické údaje o USA
Příloha 6	Přehled exportu a importu zboží a služeb USA
Příloha 7	Přehled vzájemného obchodu mezi EU a USA

Příloha 1

Seznam členských států EU

Belgie

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)**Hlavní město:** Brusel**Rozloha:** 30 528 km²**Počet obyvatel:** 10,7 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 1999 (€)**Schengenský prostor:** součástí od 1985

Bulharsko

Rok vstupu do EU: 2007**Hlavní město:** Sofie**Rozloha:** 111 910 km²**Počet obyvatel:** 7,6 milionu**Měna:** lev (ЛВ)**Schengenský prostor:** není součástí

Česká republika

Rok vstupu do EU: 2004**Hlavní město:** Praha**Rozloha:** 78 866 km²**Počet obyvatel:** 10,5 milionu**Měna:** česká koruna (Kč)**Schengenský prostor:** součástí od 2007

Chorvatsko

Rok vstupu do EU: 2013**Hlavní město:** Záhřeb**Celková rozloha:** 56 594 km²**Počet obyvatel:** 4 398 150**Měna:** kuna**Schengenský prostor:** Chorvatsko by se mělo stát součástí do roku 2015

Dánsko

Rok vstupu do EU: 1973**Hlavní město:** Kodaň**Rozloha:** 43 094 km²**Počet obyvatel:** 5,5 milionu**Měna:** dánská koruna (kr.)**Schengenský prostor:** součástí od 1996

Estonsko

Rok vstupu do EU: 2004**Hlavní město:** Tallinn**Rozloha:** 45 000 km²**Počet obyvatel:** 1,3 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 2011 (€)**Schengenský prostor:** součástí od 2007

Finsko

Rok vstupu do EU: 1995**Hlavní město:** Helsinky**Rozloha:** 338 000 km²**Počet obyvatel:** 5,3 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 1999 (€)**Schengenský prostor:** součástí od 1996

Francie

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)**Hlavní město:** Paříž**Rozloha:** 550 000 km²**Počet obyvatel:** 64,3 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 1999 (€)**Schengenský prostor:** součástí od 1985

Irsko

Rok vstupu do EU: 1973**Hlavní město:** Dublin**Rozloha:** 70 000 km²**Počet obyvatel:** 4,5 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 1999 (€)**Schengenský prostor:** není součástí

Itálie

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)**Hlavní město:** Řím**Rozloha:** 301 263 km²**Počet obyvatel:** 60 milionu**Měna:** Členem eurozóny od 1999 (€)**Schengenský prostor:** součástí od 1990

Kypř

Rok vstupu do EU: 2004**Hlavní město:** Nikósie**Rozloha:** 9 250 km²**Počet obyvatel:** 800 tisíc**Měna:** Členem eurozóny od 2008 (€)**Schengenský prostor:** není součástí

Litva

Rok vstupu do EU: 2004**Hlavní město:** Vilnius**Rozloha:** 65 000 km²**Počet obyvatel:** 3,3 milionu**Měna:** litas (Lt)**Schengenský prostor:** součástí od 2007

Lotyšsko

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Riga

Rozloha: 65 000 km²

Počet obyvatel: 2,3 milionu

Měna: Členem eurozóny od 2014 (€)

Schengenský prostor: součástí od 2007

Lucembursko

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)

Hlavní město: Lucemburk

Rozloha: 2 586 km²

Počet obyvatel: 500 tisíc

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1985

Maďarsko

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Budapešť

Rozloha: 93 000 km²

Počet obyvatel: 10 milionu

Měna: forint (Ft)

Schengenský prostor: součástí od 2007

Malta

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Valletta

Rozloha: 316 km²

Počet obyvatel: 400 tisíc

Měna: Členem eurozóny od 2008 (€)

Schengenský prostor: součástí Schengenský prostor od 2007

Německo

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)

Hlavní město: Berlín

Rozloha: 356 854 km²

Počet obyvatel: 82 milionu

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1985

Nizozemsko

Rok vstupu do EU: zakládající člen (1952)

Hlavní město: Amsterdam

Rozloha: 41 526 km²

Počet obyvatel: 16,4 milionu

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1985

Polsko

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Varšava

Rozloha: 312 679 km²

Počet obyvatel: 38,1 milionu

Měna: zlotý (zł)

Schengenský prostor: součástí od 2007

Portugalsko

Rok vstupu do EU: 1986

Hlavní město: Lisabon

Rozloha: 92 072 km²

Počet obyvatel: 10,6 milionu

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1991

Rakousko

Rok vstupu do EU: 1995

Hlavní město: Vídeň

Rozloha: 83 870 km²

Počet obyvatel: 8,3 milionu

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1995

Řecko

Rok vstupu do EU: 1981

Hlavní město: Athény

Rozloha: 131 957 km²

Počet obyvatel: 11,2 milionu

Měna: Členem eurozóny od 2001 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1992

Rumunsko

Rok vstupu do EU: 2007

Hlavní město: Bukurešť

Rozloha: 237 500 km²

Počet obyvatel: 21,5 milionu

Měna: rumunský leu

Schengenský prostor: není součástí

Slovensko

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Bratislava

Rozloha: 48 845 km²

Počet obyvatel: 5,4 milionu

Měna: Členem eurozóny od 2009 (€)

Schengenský prostor: součástí od 2007

Slovinsko

Rok vstupu do EU: 2004

Hlavní město: Lublaň

Rozloha: 20 273 km²

Počet obyvatel: 2 milionu

Měna: Členem eurozóny od 2007 (€)

Schengenský prostor: součástí od 2007

Španělsko

Rok vstupu do EU: 1986

Hlavní město: Madrid

Rozloha: 504 782 km²

Počet obyvatel: 45,8 milionu

Měna: Členem eurozóny od 1999 (€)

Schengenský prostor: součástí od 1991

Spojené království

Rok vstupu do EU: 1973

Hlavní město: Londýn

Rozloha: 244 820 km²

Počet obyvatel: 61,7 milionu

Měna: libra šterlinků (£)

Schengenský prostor: není součástí

Švédsko

Rok vstupu do EU: 1995

Hlavní město: Stockholm

Rozloha: 449 964 km²

Počet obyvatel: 9,2 milionu

Měna: koruna (kr)

Schengenský prostor: součástí od 1996

Příloha 2

Přehled světového exportu a importu zboží, služeb a PZI

Tabulka 6 Světový export a import zboží (v mld. EUR)

Export zboží					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	6 786,50	8 983,90	10 344,20	11 484,20	11 330,10
EU-28	1 094,00	1 353,20	1 554,20	1 684,20	1 738,00
Čína	861,50	1 190,10	1 363,80	1 594,60	1 663,30
USA	757,10	964,40	1 065,00	1 203,10	1 189,40
Japonsko	416,30	580,70	591,40	621,60	538,40
Německo	300,00	376,70	428,90	470,90	470,50
Import zboží					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	7 015,40	9 214,40	10 538,80	11 715,20	11 457,50
EU-28	1 235,60	1 529,40	1 725,00	1 795,90	1 682,60
USA	1 150,90	1 485,40	1 627,80	1 817,80	1 753,70
Čína	721,20	1 053,20	1 252,50	1 415,30	1 468,30
Japonsko	395,70	523,50	614,50	689,50	627,30
Jižní Korea	231,60	320,70	376,70	404,40	388,20

Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Tabulka 7 Světový export a import služeb (v mld. EUR)

Export služeb					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	1 844,10	2 167,00	2 313,50	2 621,10	2 663,10
EU-28	504,70	558,10	602,40	654,60	676,90
USA	353,80	407,80	429,50	490,60	498,50
Velká Británie	111,90	123,70	131,70	141,80	144,00
Čína	92,10	121,60	126,20	148,20	154,10
Japonsko	90,20	104,60	102,40	110,90	109,40
Import služeb					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	1 755,10	2 067,90	2 219,30	2 520,40	2 553,40
EU-28	422,00	449,80	472,10	502,40	505,50
USA	253,30	282,80	287,80	324,40	324,90
Čína	113,30	145,00	170,30	218,10	248,00
Japonsko	105,30	117,40	119,10	136,10	122,20
Německo	76,70	86,00	90,80	100,60	100,80

Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Tabulka 8 Světový příliv a odliv PZI (v mld. EUR)

Příliv přímých zahraničních investic					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	639,30	812,30	742,60	910,50	970,50
EU-28	274,40	222,60	424,00	291,80	326,60
USA	103,00	149,40	160,70	125,00	141,20
Čína	68,10	86,50	89,10	94,20	93,30
Brazílie	18,60	36,60	47,90	50,80	48,20
Austrálie	19,50	27,00	46,80	43,20	37,50
Odliv přímých zahraničních investic					
Země	2009	2010	2011	2012	2013
Svět	563,00	835,20	754,10	885,10	905,70
EU-28	331,90	302,60	474,80	255,60	341,40
USA	206,40	209,50	277,80	285,60	254,70
Japonsko	53,60	42,40	77,30	95,40	102,20
Čína	40,50	51,90	53,60	68,30	76,00
Velká Británie	36,10	18,30	51,70	43,80	27,10

Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Příloha 3

Socio-ekonomické údaje o EU

Tabulka 9 EU - Hrubý domácí produkt (v mil. EUR)

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Japonsko	3 614 690,0	4 149 900,2	4 247 573,9	4 635 675,7	3 702 977,0
Německo	2 374 200,0	2 495 000,0	2 609 900,0	2 666 400,0	2 737 600,0
Francie	1 885 761,9	1 936 719,7	2 001 398,0	2 032 296,8	2 059 852,0
Velká Británie	1 590 858,0	1 731 809,0	1 770 909,6	1 921 904,9	1 899 098,0
Itálie	1 519 695,1	1 551 885,6	1 579 946,4	1 566 911,6	1 560 023,8
Španělsko	1 046 894,0	1 045 620,0	1 046 327,0	1 029 002,0	1 022 988,0
Nizozemí	573 235,0	586 789,0	599 047,0	599 338,0	602 658,0
Turecko	440 367,3	550 362,8	555 100,2	612 404,8	617 793,9
Švýcarsko	367 133,5	414 884,1	474 689,2	491 040,4	489 673,2
Švédsko	292 472,1	349 945,1	385 450,7	407 820,3	420 849,1
Polsko	310 681,4	354 616,1	370 850,6	381 479,7	389 695,1
Belgie	340 669,0	355 791,0	369 258,0	375 852,0	382 692,0
Evropská Unie	11 815 746,6	12 337 153,6	12 711 206,8	12 959 735,7	13 068 600,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Tabulka 10 EU - HDP na obyvatele (v EUR)

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Německo	29 000	30 500	31 900	32 600	33 300
Francie	29 300	29 900	30 700	31 100	31 300
Velká Británie	25 700	27 800	28 200	30 200	29 600
Itálie	25 200	25 700	26 000	25 700	25 600
Španělsko	22 800	22 700	22 700	22 300	22 300
Nizozemí	34 700	35 300	35 900	35 800	35 900
Švýcarsko	47 100	53 300	60 300	61 900	61 100
Švédsko	31 500	37 300	40 800	42 800	43 800
Polsko	8 100	9 200	9 600	9 900	10 100
Belgie	31 600	32 700	33 600	34 000	34 500
Lucembursko	71 400	77 400	80 300	80 700	83 400
Norsko	56 500	65 000	71 300	77 500	75 900
Dánsko	40 500	42 600	43 200	43 900	44 400

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Tabulka 11 EU - Počet obyvatel

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Německo	5 511 451	5 534 738	5 560 628	5 580 516	5 602 628
Francie	64 350 226	64 658 856	64 978 721	65 287 861	65 578 819
Velká Británie	62 042 343	62 510 197	63 022 532	63 495 303	63 896 071
Itálie	59 000 586	59 190 143	59 364 690	59 394 207	59 685 227
Španělsko	46 239 273	46 486 619	46 667 174	46 818 219	46 727 890
Nizozemí	16 485 787	16 574 989	16 655 799	16 730 348	16 779 575
Turecko	71 517 100	72 561 312	73 722 988	74 724 269	75 627 384
Švýcarsko	7 701 856	7 785 806	7 870 134	7 954 662	8 039 060
Švédsko	9 256 347	9 340 682	9 415 570	9 482 855	9 555 893
Polsko	38 135 876	38 167 329	38 529 866	38 538 447	38 533 299
Belgie	10 753 080	10 839 905	11 000 638	11 094 850	11 161 642
Evropská Unie	502 186 144	503 379 305	504 961 522	506 098 349	507 162 571

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en

Tabulka 12 EU - Míra inflace v %

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Německo	0,2	1,2	2,5	2,1	1,6
Francie	0,1	1,7	2,3	2,2	1,0
Velká Británie	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6
Itálie	0,8	1,6	2,9	3,3	1,3
Španělsko	-0,2	2,0	3,1	2,4	1,5
Nizozemí	1,0	0,9	2,5	2,8	2,6
Turecko	6,3	8,6	6,5	9,0	7,5
Švýcarsko	-0,7	0,6	0,1	-0,7	0,1
Švédsko	1,9	1,9	1,4	0,9	0,4
Polsko	4,0	2,7	3,9	3,7	0,8
Belgie	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2
Evropská unie	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>

Tabulka 13 EU - Nezaměstnanost - roční průměr na 1 000 osob

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Japonsko	3 367	3 347	3 019	2 848	2 652
Německo	3 098	2 821	2 399	2 224	2 182
Francie	2 630	2 687	2 658	2 858	3 010
Velká Británie	2 372	2 460	2 562	2 534	2 441
Itálie	1 945	2 102	2 108	2 744	3 113
Španělsko	4 154	4 640	5 013	5 811	6 051
Nizozemí	327	390	389	469	600
Turecko	3 089	2 739	2 333	2 203	2 449
Švédsko	408	425	390	403	411
Polsko	1 359	1 650	1 659	1 749	1 793
Belgie	380	406	347	369	417
Evropská unie	21 335	22 981	23 108	25 261	26 270

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en

Tabulka 14 EU - Míra nezaměstnanosti v %

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4
Japonsko	5,1	5,0	4,6	4,3	4,0
Německo	7,6	7,0	5,8	5,4	5,2
Francie	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3
Velká Británie	7,5	7,8	8,1	7,9	7,6
Itálie	7,8	8,4	8,4	10,7	12,2
Španělsko	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1
Nizozemí	3,7	4,5	4,4	5,3	6,7
Turecko	13,0	11,1	9,1	8,4	9,0
Švédsko	8,3	8,6	7,8	8,0	8,0
Polsko	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3
Belgie	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4
Evropská unie	8,9	9,6	9,6	10,5	10,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

Tabulka 15 EU - Celková nezaměstnanost v tisících

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Německo	38 471,1	38 737,8	38 787,2	39 126,5	39 531,4
Francie	25 633,6	25 690,4	25 751,3	25 749,0	25 749,4
Velká Británie	28 922,7	28 941,5	29 077,7	29 428,1	29 952,5
Itálie	23 025,0	22 872,3	22 967,2	22 898,7	22 420,3
Španělsko	19 106,9	18 724,5	18 421,4	17 632,7	17 139,0
Nizozemí	8 596,1	8 370,2	8 368,7	8 424,2	8 364,8
Turecko	21 270,7	22 592,7	24 099,3	24 819,3	25 519,8
Švýcarsko	4 268,0	4 280,5	4 366,4	4 408,1	4 460,7
Švédsko	4 499,3	4 523,7	4 625,9	4 657,1	4 704,5
Polsko	15 868,0	15 473,1	15 562,1	15 590,7	15 568,0
Belgie	4 420,7	4 488,7	4 509,3	4 523,9	4 530,3
Evropská unie	219 079,4	217 471,0	217 073,9	216 687,3	216 507,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en

Příloha 4

Přehled exportu a importu zboží a služeb EU

Tabulka 16 EU - Export zboží podle partnera (v mil. EUR)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	203 756	242 672	264 055	292 815	288 239
Švýcarsko	88 797	110 475	142 098	133 509	169 591
Čína (kromě Hong Kongu)	82 421	113 454	136 415	144 012	148 269
Rusko	65 697	86 308	108 587	123 401	119 775
Turecko	44 486	61 831	73 275	75 385	77 750
Japonsko	35 978	43 984	49 075	55 581	54 040
Norsko	37 492	41 933	46 820	49 915	50 178

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=ext_lt_maineu&language=en&mode=view

Tabulka 17 EU - Export zboží podle partnera v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	18,6	17,9	17,0	17,4	16,6
Čína (kromě Hong Kongu)	7,5	8,4	8,8	8,6	8,5
Švýcarsko	8,1	8,2	9,1	7,9	9,8
Rusko	6,0	6,4	7,0	7,3	6,9
Turecko	4,1	4,6	4,7	4,5	4,5
Japonsko	3,3	3,3	3,2	3,3	3,1
Norsko	3,4	3,1	3,0	3,0	2,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu:
http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=ext_lt_maineu&language=en&mode=view

Tabulka 18 EU - Import zboží podle partnera (v mil. EUR)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Čína (kromě Hong Kongu)	215 274	283 598	294 835	291 620	280 055
Rusko	119 569	162 075	201 327	215 118	206 478
USA	155 250	173 403	191 977	206 491	195 989
Norsko	68 918	79 024	93 851	101 049	90 008
Švýcarsko	80 909	85 487	93 486	105 924	94 266
Japonsko	58 440	67 448	70 755	64 742	56 530
Turecko	36 446	42 837	48 387	48 268	50 383

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na intranetu:
http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=ext_lt_maineu&language=en&mode=view

Tabulka 19 EU - Import zboží podle partnera v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Čína (kromě Hong Kongu)	17,4	18,5	17,1	16,2	16,6
Rusko	9,7	10,6	11,6	12,0	12,3
USA	12,6	11,3	11,1	11,5	11,6
Norsko	5,6	5,2	5,4	5,6	5,4
Švýcarsko	6,5	5,6	5,4	5,9	5,6
Japonsko	4,7	4,4	4,1	3,6	3,4
Turecko	2,9	2,8	2,8	2,7	3,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na intranetu: http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=ext_lt_maineu&language=en&mode=view

Tabulka 20 EU - Export služeb podle partnera (v mld. EUR)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	124,1	136,2	148,5	165,2	160,4
Švýcarsko	67,4	74,4	81,4	81,9	82,6
Čína (kromě Hong Kongu)	19,2	23,8	25,9	29,6	32,4
Rusko	18,8	23,5	23,8	29,3	29,0
Japonsko	9,3	11,1	11,8	12,1	12,7
Indie	17,7	19,9	22,2	24,7	23,3
Brazílie	9,5	10,0	11,7	13,6	14,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00082&language=en>

Tabulka 21 EU - Export služeb podle partnera v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	10,9	10,9	10,8	11,3	10,6
Švýcarsko	5,8	5,8	5,9	5,5	5,4
Čína (kromě Hong Kongu)	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1
Rusko	1,6	1,8	1,7	2,0	1,9
Japonsko	1,6	1,6	1,6	1,7	1,5
Indie	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8
Brazílie	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Services_exported,_by_trading_partner,_EU,_2008-13_\(1\)_\(%25_of_total_exports\)_YB15.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Services_exported,_by_trading_partner,_EU,_2008-13_(1)_(%25_of_total_exports)_YB15.png)

Tabulka 22 EU - Import služeb podle partnera (v mld. EUR)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	129,9	136,6	143,9	151,5	148,1
Švýcarsko	49,0	53,4	56,8	60,9	62,1
Indie	14,2	17,2	18,1	19,9	20,7
Čína (kromě Hong Kongu)	7,8	8,9	11,2	10,7	11,2
Japonsko	11,4	13,7	14,0	15,0	14,4
Rusko	13,9	15,0	15,5	15,5	14,1
Brazílie	6,2	5,8	6,5	6,3	6,4

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00082&language=en>

Tabulka 23 EU - Export služeb podle partnera v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
USA	12,4	12,1	12,1	12,1	11,7
Švýcarsko	4,7	4,8	4,8	4,9	4,9
Indie	0,7	0,8	1,9	0,9	0,9
Čína (kromě Hong Kongu)	1,3	1,5	1,5	1,6	1,6
Japonsko	1,3	1,3	1,3	1,2	1,1
Rusko	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1
Brazílie	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu. Dostupné na internetu: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Services_imported_by_trading_partner,_EU,_2008-13_\(1\)_\(%25_of_total_imports\)_YB15.png#file](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Services_imported_by_trading_partner,_EU,_2008-13_(1)_(%25_of_total_imports)_YB15.png#file)

Tabulka 24 EU - Vývoz zboží podle sektorů (v mld. EUR)

SITC	NÁZEV	2009	2010	2011	2012	2013
0	Potraviny a živá zvířata	44,2	54,3	63,4	70,1	75,3
1	Nápoje a tabák	18,1	21,4	25,1	28,9	29,0
2	Suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv	25,3	34,6	41,2	52,9	40,5
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	58,7	79,0	100,2	125,6	121,5
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	2,6	3,0	3,9	4,6	4,8
5	Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené	195,6	232,7	254,9	275,5	273,2
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	138,5	169,9	195,2	203,5	200,9
7	Stroje a dopravní technika	459,3	570,5	648,1	706,2	709,4
8	Průmyslové spotřební zboží	118,8	138,7	156,5	175,9	182,2
9	Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	33,1	49,0	65,6	51,1	101,2
Celkem		1 094,0	1 353,2	1 554,2	1 684,2	1 738,0
AMA	Zemědělské produkty	709,0	86,7	101,1	113,2	119,8
NAMA	Nezemědělské produkty	1 023,1	1 266,5	1 453,0	1 571,0	1 618,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Tabulka 25 EU- Dovoz zboží podle sektorů (v mld. EUR)

SITC	NÁZEV	2009	2010	2011	2012	2013
0	Potraviny a živá zvířata	67,4	73,9	84,4	85,5	85,9
1	Nápoje a tabák	6,4	6,9	7,1	7,5	7,6
2	Suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv	41,7	64,1	76,7	71,5	67,4
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	299,9	385	493,4	548,5	498,7
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	5,6	6,7	8,6	9,2	8,7
5	Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené	112,5	137,3	155,2	163,4	157,7
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	115,5	157,6	184,7	168,1	164,8
7	Stroje a dopravní technika	352,9	442,2	438,9	447,7	434,2
8	Průmyslové spotřební zboží	181	206,3	218,2	221,6	217,1
9	Komodity a předměty obchodu jinde nezaříděné	52,7	49,5	56,2	72,8	40,5
	Celkem	235,60	529,40	725,00	795,90	682,60
AMA	Zemědělské produkty	76,8	84,3	98,5	101,9	101,7
NAM A	Nezemědělské produkty	158,80	445,10	626,50	694,00	580,90

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Tabulka 26 EU- Vývoz služeb podle typu (v mld. EUR)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	504,7	558,1	602,4	654,6	676,9
Ostatní obchodní služby	159,5	169,6	186,9	208,4	219,2
Doprava	109,9	131,6	135,6	143,7	140,2
Cestování	69,3	75,6	84,8	95,4	101,2
Finanční služby	43,3	47,1	50,2	53,4	59,2
Počítačové a informační služby	32,7	37,8	41,2	43,5	47,3
Ocenitelná práva a licenční poplatky	29,7	33,9	39,2	40,0	43,9
Pojišťovací služby	22,4	22,8	23,5	23,9	18,9
Komunikační služby	12,8	15,6	17,0	21,2	20,3
Stavební služby	19,7	17,0	16,4	16,6	17,8
Osobní, kulturní a rekreační služby	5,0	6,8	7,5	8,4	8,7
Ostatní (služby jinde nezaříděné)	0,3	0,3	0,1	0,1	0,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Tabulka 27 EU- Dovoz služeb podle typu (v mld. EUR)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	422	449,8	472,1	502,4	505,5
Cestování	85,7	86,9	87,7	90,6	87,4
Doprava	89,9	108,1	112,6	117,5	115,8
Finanční služby	16,1	18,2	21,6	21,6	22,8
Komunikační služby	13,2	14,6	15	17,8	16,9
Ocenitelná práva a licenční poplatky	42,6	44,6	46	48,1	53,4
Osobní, kulturní a rekreační služby	5,1	6,1	6,2	6,3	6,4
Ostatní (služby jinde nezatříděné)	0,4	0,6	0,4	0,4	0,3
Ostatní obchodní služby	121,6	124,4	134,3	144,7	145,9
Počítačové a informační služby	13,8	14,8	15,5	17,8	20,3
Pojišťovací služby	10,8	11,1	10,9	10,9	8,7
Stavební služby	9,9	7,8	7,5	7,9	7,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf

Příloha 5

Socio-ekonomické údaje o USA

Tabulka 28 USA - Socio-ekonomické údaje

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v mil. EUR	10337467,7	11287923,4	11147916,7	12580323,8	12625630,6
Počet obyvatel	306771529,0	309347057,0	311721632,0	314112078,0	316497531,0
HDP na obyvatele/Euro	33600,0	36400,0	35700,0	40000,0	39900,0
Nezaměstnanost - roční průměr na 1 000 osob	14264,0	14825,0	13747,0	12506,0	11459,0
Míra nezaměstnanosti v %	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4
Celková zaměstnanost v tisících	139877,0	139064,0	139869,0	142469,0	143929,0
Míra inflace v %	-0,4	1,6	3,2	2,1	1,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Eurostatu a United States Census Bureau. Dostupné na internetu: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, <http://www.census.gov/popclock/share/jsontocsv.php>, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>

Příloha 6

Přehled exportu a importu zboží a služeb USA

Tabulka 29 USA - Export zboží (v mil. USD)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Kanada	205 457	250 283	282 678	294 090	303 048
Čína	70 636	93 059	105 445	111 789	122 838
Francie	26 989	27 359	28 420	31 257	32 089
Německo	43 949	48 520	49 758	49 266	47 722
Indie	16 480	19 333	21 656	22 276	22 225
Itálie	12 426	14 396	16 276	16 231	16 896
Japonsko	52 943	61 444	67 251	71 480	66 512
Jižní Korea	29 695	39 766	45 219	44 337	43 504
Mexiko	129 214	163 723	198 622	216 426	226 760
Saudská Arábie	11 103	11 460	14 096	17 989	18 770
Velká Británie	46 884	49 222	57 350	56 012	48 400
Všechny ostatní země	398 458	476 362	569 573	586 959	599 947
Evropská unie	225 282	242 795	273 712	269 397	265 654
OPEC*	50 402	54 401	65 225	80 765	83 093
Jižní a Střední Amerika	110 164	139 341	169 925	183 704	185 094

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

* Organizace zemí vyvážejících ropu (Organization of Petroleum Exporting Countries)

Tabulka 30 USA - Export zboží v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Kanada	19,20	19,40	18,85	18,83	19,03
Evropská unie	21,05	18,82	18,26	17,25	16,68
Mexiko	12,07	12,69	13,25	13,86	14,24
Čína	6,60	7,21	7,03	7,16	7,71
Japonsko	4,95	4,76	4,49	4,58	4,18
Velká Británie	4,38	3,81	3,83	3,59	3,04
Německo	4,11	3,76	3,32	3,15	3,00
Jižní Korea	2,77	3,08	3,02	2,84	2,73
Brazílie	2,44	2,74	2,86	2,79	2,77
Francie	2,52	2,12	1,90	2,00	2,01
Indie	1,54	1,50	1,44	1,43	1,40
Itálie	1,16	1,12	1,09	1,04	1,06
Saudská Arábie	1,04	0,89	0,94	1,15	1,18

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 31 USA - Export zboží dle druhu (v mil. USD)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	1 069 491	1 288 699	1 499 240	1 561 689	1 592 784
Průmyslové zboží	296 709	391 748	501 077	501 170	509 313
Kapitálové zboží	390 461	446 597	493 956	527 243	534 205
Spotřební zboží	150 035	165 883	175 304	181 656	189 090
Motorová vozidla, atd.	81 715	111 989	133 036	146 150	152 556
Potraviny, krmení, nápoje	93 908	107 705	126 247	132 905	136 184
Ostatní zboží	43 215	54 341	52 888	56 579	58 245

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/2013pr/final_revisions/exh5.xls

Tabulka 32 USA - Import zboží (v mil. USD)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Čína	297 872	366 126	400 632	426 799	441 616
Evropská unie	285 491	324 260	375 346	387 403	392 570
Kanada	227 959	281 822	321 163	329 894	338 384
Mexiko	179 638	232 804	267 364	283 155	286 697
Japonsko	97 804	122 929	131 806	149 170	141 267
Německo	72 316	83 505	99 997	110 342	115 323
Jižní Korea	40 115	49 762	57 587	59 587	62 975
Velká Británie	48 679	51 553	52 861	56 332	53 849
Saudská Arábie	22 116	31 485	47 565	55 756	51 891
Francie	34 509	38 817	40 769	42 395	46 613
Indie	21 336	29 683	36 338	40 673	42 014
Itálie	26 740	28 797	34 369	37 324	39 092
Brazílie	20 208	24 200	31 539	31 820	27 221

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 33 USA - Import zboží v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Čína	18,85	18,88	17,89	18,53	19,25
Evropská unie	18,07	16,72	16,76	16,82	17,11
Kanada	14,43	14,53	14,34	14,32	14,75
Mexiko	11,37	12,01	11,94	12,29	12,50
Japonsko	6,19	6,34	5,88	6,47	6,16
Německo	4,58	4,31	4,46	4,79	5,03
Jižní Korea	2,54	2,57	2,57	2,59	2,74
Velká Británie	3,08	2,66	2,36	2,45	2,35
Saudská Arábie	1,40	1,62	2,12	2,42	2,26
Francie	2,18	2,00	1,82	1,84	2,03
Indie	1,35	1,53	1,62	1,77	1,83
Itálie	1,69	1,49	1,53	1,62	1,70
Brazílie	1,28	1,25	1,41	1,38	1,19

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 34 USA - Import zboží podle druhu (v mil. USD)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	1 575 400	1 934 555	2 239 886	2 303 785	2 294 453
Průmyslové zboží	462 512	602 663	755 784	730 655	681 576
Spotřební zboží	428 379	483 268	514 108	516 926	532 743
Kapitálové zboží	369 336	449 178	510 799	548 711	554 518
Motorová vozidla, atd.	157 629	225 049	254 619	297 785	308 802
Potravin, krmení, nápoje	81 604	91 730	107 476	110 273	115 146
Ostatní zboží	60 165	61 272	65 169	71 952	75 537

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/2010pr/final_revisions/exh5a.xls

Tabulka 35 USA - Export služeb (v mil. USD)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Evropská unie	175 116	179 237	199 223	199 449	205 912
Kanada	43 463	53 126	58 319	61 533	63 281
Velká Británie	50 606	53 568	57 314	59 173	60 269
Japonsko	38 042	43 259	43 830	46 529	46 270
Čína	17 061	22 500	28 435	33 090	37 761
Německo	24 576	24 896	27 070	27 004	27 529
Mexiko	22 940	24 614	26 436	28 205	29 855
Brazílie	13 572	18 405	23 270	25 046	26 640
Francie	16 369	16 761	18 721	17 858	19 488
Jižní Korea	13 232	15 451	16 664	17 986	20 904
Indie	9 977	10 322	11 780	12 350	13 470
Itálie	8 513	8 452	9 199	8 716	9 352
Saudská Arábie	6 176	5 883	6 465	7 947	9 240

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 36 USA - Export služeb v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Evropská unie	34,15	31,82	31,73	30,46	29,95
Kanada	8,48	9,43	9,29	9,40	9,21
Velká Británie	9,87	9,51	9,13	9,04	8,77
Japonsko	7,42	7,68	6,98	7,11	6,73
Čína	3,33	3,99	4,53	5,05	5,49
Německo	4,79	4,42	4,31	4,12	4,00
Mexiko	4,47	4,37	4,21	4,31	4,34
Brazílie	2,65	3,27	3,71	3,82	3,88
Francie	3,19	2,98	2,98	2,73	2,83
Jižní Korea	2,58	2,74	2,65	2,75	3,04
Indie	1,95	1,83	1,88	1,89	1,96
Itálie	1,66	1,50	1,47	1,33	1,36
Saudská Arábie	1,20	1,04	1,03	1,21	1,34

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 37 USA - Export služeb dle typu (v mil. USD)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	512 722	563 333	627 781	654 850	687 410
Cestování	119 902	137 010	150 867	161 249	173 131
Poplatky za využívání duševního vlastnictví	98 406	107 521	123 333	125 492	129 178
Ostatní obchodní služby	95 984	101 029	112 568	119 892	123 447
Doprava	62 189	71 656	79 830	83 592	87 267
Finanční služby	64 437	72 348	78 271	76 605	84 066
Telekomunikační, počítačové a informační služby	23 816	25 038	29 171	32 103	33 409
Vládní zboží a služby	21 324	20 474	24 348	24 267	24 522
Pojišťovací služby	14 586	14 397	15 114	16 534	16 096
Stavební služby	12 077	13 860	14 279	15 115	16 295

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_time_series.xls

Tabulka 38 USA - Import služeb (v mil. USD)

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Evropská unie	138 334	143 615	156 132	157 702	163 538
Velká Británie	38 510	42 307	46 997	47 497	47 779
Kanada	23 691	27 351	30 518	30 799	30 452
Německo	28 668	28 397	30 028	31 369	32 873
Japonsko	21 353	24 589	24 700	27 208	30 006
Francie	15 548	15 820	17 571	16 490	15 219
Indie	12 222	14 711	17 376	18 495	19 041
Mexiko	14 021	13 966	14 663	15 469	17 766
Čína	9 560	10 609	11 781	13 373	14 327
Itálie	8 690	9 552	10 494	10 871	10 825
Jižní Korea	7 857	9 334	9 735	10 424	10 756
Brazílie	4 703	5 143	6 959	7 550	7 347
Saudská Arábie	2 547	1 357	1 217	1 090	1 362

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 39 USA - Import služeb v %

PARTNER/TIME	2009	2010	2011	2012	2013
Evropská unie	35,76	35,09	35,83	35,02	35,39
Velká Británie	9,96	10,34	10,79	10,55	10,34
Kanda	6,12	6,68	7,00	6,84	6,59
Německo	7,41	6,94	6,89	6,97	7,11
Japonsko	5,52	6,01	5,67	6,04	6,49
Francie	4,02	3,87	4,03	3,66	3,29
Indie	3,16	3,59	3,99	4,11	4,12
Mexiko	3,62	3,41	3,36	3,43	3,84
Čína	2,47	2,59	2,70	2,97	3,10
Itálie	2,25	2,33	2,41	2,41	2,34
Jižní Korea	2,03	2,28	2,23	2,31	2,33
Brazílie	1,22	1,26	1,60	1,68	1,59
Saudská Arábie	0,66	0,33	0,28	0,24	0,29

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z U.S. Department of Commerce. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_geo_time_series.xls

Tabulka 40 USA - Import služeb dle typu (v mil. USD)

Název	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	386 801	409 313	435 761	450 360	462 134
Cestování	81 421	86 623	89 700	100 317	104 677
Ostatní obchodní služby	68 553	70 646	83 289	87 347	92 710
Doprava	64 133	74 628	81 377	85 029	90 754
Pojišťovací služby	63 801	61 478	55 654	53 203	50 454
Poplatky za využívání duševního vlastnictví	31 297	32 551	36 087	39 502	39 015
Telekomunikační, počítačové a informační služby	25 784	29 015	32 756	32 156	32 877
Vládní zboží a služby	31 460	31 960	31 293	27 861	25 343
Finanční služby	14 415	15 502	17 368	16 975	18 683
Stavební služby	5 938	6 909	8 236	7 970	7 620

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z United States Census Bureau. Dostupné na internetu: http://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/trad_time_series.xls

Příloha 7

Přehled vzájemného obchodu mezi EU a USA

Tabulka 41 Obchod EU s USA se zbožím

	2009	2010	2011	2012	2013
import v mld. EUR	155,3	173,4	192,0	206,5	196,1
export v mld. EUR	203,8	242,7	264,1	193,2	288,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

Tabulka 42 Obchod EU s USA se službami

	2009	2010	2011	2012	2013
import v mld. EUR	128,0	134,7	141,1	148,9	146,1
export v mld. EUR	126,4	138,0	148,1	163,0	58,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf

Tabulka 43 Přímé zahraniční investice EU a USA

	2009	2010	2011	2012
Investice z EU do USA v mld. EUR	108,6	77,8	260,5	98,8
Investice z USA do EU v mld. EUR	95,2	60,5	163,4	62,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z European Commission. Dostupné na internetu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111704.pdf